

2. Κοινωνική Συμφωνία για την Πράσινη Μετάβαση

Για τον οικολογικό και κοινωνικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας.

Περιεχόμενα

- 2.1 Ελληνική οικονομία. Από την κατάρρευση στην προοπτική της Πράσινης Παραγωγικής Ανασυγκρότησης
  - 2.2 Η Αριστερή Στρατηγική για την Κλιματική κρίση.
  - 2.3 Η Αριστερή Στρατηγική για τη 4η Βιομηχανική Επανάσταση
  - 2.4 Ο διευρυμένος ρόλος του κράτους
  - 2.5 Οικονομικός Πλουραλισμός – Οι φορείς της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας
  - 2.6 Η Χρηματοδότηση και το Τραπεζικό Σύστημα
  - 2.7 Δημόσια Περιουσία
  - 2.8 Παραγωγικά δίκτυα
  - 2.9 Υποδομές και Δίκτυα
  - 2.10 Βιομηχανία
  - 2.11 Ενέργεια
  - 2.12 Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα
  - 2.13 Τουρισμός – Δημιουργική Οικονομία
- Σύνοψη κεφαλαίου -Βασικές Παρεμβάσεις

2. Κοινωνική Συμφωνία για την Πράσινη Μετάβαση Για τον οικολογικό και κοινωνικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας.

2.1 Ελληνική οικονομία. Από την κατάρρευση στην προοπτική της Πράσινης Παραγωγικής Ανασυγκρότησης

Η ελληνική οικονομία βίωσε μία δραματική περίοδο κρίσης και υποβάθμισης. Η οικονομία, ιδιαίτερα την περίοδο 2010-2014, συρρικνώθηκε κατά το ένα τέταρτο, οι μισθοί και τα εισοδήματα μειώθηκαν σε ποσοστά άνω του 30% , η ανεργία ανήλθε περίπου στα επίπεδα του 28% και ένα σημαντικό δυναμικό κομμάτι νέων μετανάστευσε στο εξωτερικό. Η διεθνής θέση της Ελλάδας επιδεινώθηκε σε όλους τους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες.

Η δεκαετία της οικονομικής κρίσης ανέδειξε τα αδιέξοδα του νεοφιλελεύθερου μοντέλου ανάπτυξης, της στρατηγικής δηλαδή που επιδίωκε την ανάπτυξη της οικονομίας ταυτόχρονα με την υποβάθμιση του κοινωνικού κράτους και τη συμπίεση των μισθών. Το μοντέλο αυτό οδήγησε στη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, στην υποβάθμιση της εργασίας και του περιβάλλοντος. Το νεοφιλελεύθερο αφήγημα ότι η κοινωνική ευημερία έπεται της οικονομικής ανάπτυξης και ότι η υποχώρηση των δημόσιων πολιτικών απελευθερώνει την οικονομία αποδείχτηκε παραπλανητικό και πηγή όξυνσης των ανισοτήτων. Η αποτυχία και το αδιέξοδο των επιλογών αυτών αποδείχθηκε τόσο κατά τη διάρκεια της κρίσης όσο και την περίοδο πριν την εκδήλωσή της. Και αυτό γιατί, η μακρά περίοδος ανόδου της οικονομίας, συνοδεύτηκε από την ταυτόχρονη υποχώρηση των κοινωνικών δεικτών. Όσο εν τέλει μεγάλωνε ο πλούτος, τόσο πιο άδικα μοιράζονταν.

Η εν εξελίξει υγειονομική κρίση του Covid-19, έρχεται να συμπληρώσει τη νέα περίοδο στην οποία έχουμε εισέλθει. Πρόκειται για μια συνθήκη που χαρακτηρίζεται από την ταυτόχρονη εκδήλωση παλιών και νέων κρίσεων όπως κλιματική, υγειονομική, οικονομική, προσφυγική, δημογραφική και γεωπολιτική κρίση. Οι νεοφιλελεύθεροι μηχανισμοί που ενεργοποιούνται για να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες αυτής της πολύπλευρης κρίσης αποδεικνύονται αναποτελεσματικοί καθώς οδηγούν στην όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, περαιτέρω υποβάθμιση της εργασίας, κίνδυνο μόνιμης άρσης κεκτημένων ατομικών δικαιωμάτων και ανασφάλεια.

Η απάντηση της Αριστεράς στις σημερινές προκλήσεις, όπου ο παλιός τρόπος ανάπτυξης έπαψε να είναι βιώσιμος ενώ ο νέος δεν μπορεί ακόμη να επιβληθεί, είναι ο ριζοσπαστικός οικολογικός και κοινωνικός μετασχηματισμός της οικονομίας. Η εγχώρια εκδοχή του νεοφιλελεύθερου κρατικοδίαιτου μοντέλου και η επανάληψη πολιτικών και πρακτικών που μας οδήγησαν σε διαδοχικές κρίσεις, δεν μπορούν σήμερα να είναι η απάντηση στις προκλήσεις του αύριο ούτε είναι ικανές και επαρκείς να μας οδηγήσουν στην επίτευξη του στόχου της βιώσιμης και δίκαιης, χωρίς αποκλεισμούς, ανάπτυξης. Το ολοκληρωμένο σχέδιο της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας που καταθέτει ο ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία επιδιώκει να μετασχηματίσει το παραγωγικό υπόδειγμα με αποτελεσματικό τρόπο και να διασφαλίσει τη δίκαιη κατανομή του παραγόμενου πλούτου για όλους με όρους αειφορίας. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης.

Το αναπτυξιακό υπόδειγμα ξεκινάει από μια ριζοσπαστική πολιτικά και οικολογικά αφετηρία και συνδέεται με τις τρεις προκλήσεις της εποχής μας – ιδίως της δεκαετίας που διανύουμε -: την κλιματική κρίση, τη διεύρυνση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και την 4^η Βιομηχανική Επανάσταση (4BE), προκλήσεις που μαζί με την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του Covid-19 οριοθετούν το κοινωνικοοικονομικό τοπίο της επόμενης μέρας. Για τον ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία, οι προκλήσεις αυτές, δεν δρουν σαν διακριτές καταστάσεις, αλλά βρίσκονται σε διαρκή και πολυδιάστατη αλληλεπίδραση. Για το λόγο αυτό, ενσωματώνονται σε ένα συνολικό προοδευτικό σχέδιο για αντιστροφή της πορείας της ελληνικής οικονομίας στη βάση ενός βαθύτερου οικολογικού και κοινωνικού μετασχηματισμού.

Αφετηρία του αναπτυξιακού υποδείγματος μας είναι η αρχή ότι η ανάπτυξη για να είναι αποτελεσματική και βιώσιμη πρέπει να είναι δίκαιη και να οδηγεί σε άρση της άνισης κοινωνικής και χωρικής κατανομής του εισοδήματος. Το αναπτυξιακό σχέδιο της Αριστεράς έχει συμπεριληπτικό χαρακτήρα καθώς δομικά στοιχεία του είναι η δίκαιη κατανομή του παραγόμενου πλούτου μεταξύ εργασίας και κεφαλαίου, η ενίσχυση της οικονομικής δημοκρατίας και του παραγωγικού πλουραλισμού, η εδραίωση ενός καθολικού και ποιοτικού συστήματος δημόσιων αγαθών καθώς και η εγγυημένη πρόσβαση σε ποιοτικές και αιειφόρες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Στόχος του σχεδίου του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία είναι η αντιστροφή της δυναμικής των προηγούμενων δεκαετιών και η παραγωγή προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης των δυνατοτήτων όλων των περιφερειών της χώρας, την ενσωμάτωση στην παραγωγική διαδικασία αργούντος δυναμικού και την κοινωνική αναζωογόνηση τομέων και περιοχών που έχουν εγκαταλειφθεί. Η ανάπτυξη αφορά όλους και όλοι πρέπει να συμμετέχουν. Στη βάση αυτή το αναπτυξιακό σχέδιο διαμορφώνεται από κάτω προς τα πάνω και τροφοδοτείται μέσα από ένα μηχανισμό δημοκρατικού σχεδιασμού και συλλογικής διαβούλευσης.

Στον πυρήνα του αναπτυξιακού υποδείγματος βρίσκεται η εργασία, η οποία έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στη δημιουργία αξίας. Στη βάση αυτή, πολιτική προτεραιότητα δίνεται στην ενίσχυση της δυνατότητας της εργασίας να δημιουργεί και να παράγει καινοτομία, να μετασχηματίζει την εμπειρία σε γνώση και να διευρύνει την ατομική και συλλογική αυτονομία. Σημείο εκκίνησης για την απελευθέρωση της αναπτυξιακής δυναμικής της εργασίας, είναι η οικοδόμηση ενός σταθερού πλαισίου εργασιακών σχέσεων και η ενίσχυση της διαπραγματευτικής δύναμης των εργαζομένων. Άλλωστε η τόνωση της ζήτησης μέσω της αύξησης του εισοδήματος των εργαζομένων αποτελεί βασικό αναπτυξιακό παράγοντα σε όφελος του μεγάλου όγκου των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Παράλληλα, η σταθερότητα και η προοπτική υψηλών αποδοχών στρέφουν συνολικά την οικονομική δραστηριότητα σε επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας, στην έρευνα και την καινοτομία.

Στο επίπεδο των σχέσεων παραγωγής, το αναπτυξιακό υπόδειγμα του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία στηρίζει τις αλληλέγγυες και συνεργατικές σχέσεις, ως θεμέλιο της παραγωγής και της διανομής του πλούτου και προτάσσει την κοινωνική και συνεργατική οικονομία. Η αλληλέγγυα οικονομία αποτελεί τρόπο παραγωγής, όχι περιθωριακό ή συμπληρωματικό, αλλά ένα εναλλακτικό σύστημα επιχειρηματικής οργάνωσης σε παραγωγικούς και δυναμικούς τομείς.

2.2 Η Αριστερή Στρατηγική για την Κλιματική κρίση.

Βιώνουμε ήδη την εποχή της κλιματικής κρίσης και τις συνέπειές της, ως αποτέλεσμα δεκαετιών κυριαρχίας του μοντέλου ανάπτυξης με επίκεντρο την κερδοσκοπική υπερεκμετάλλευση της γης και των φυσικών πόρων. Η στροφή των οικονομιών προς ένα “πράσινο” μοντέλο ανάπτυξης αποτελεί μονόδρομο. Η αποτύπωση των κλιματικών στόχων για το 2050, η επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας και η μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικού άνθρακα θα υποχρεώσει όλους τους τομείς σε δομικό μετασχηματισμό, και θα οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό του κόσμου όπως τον γνωρίζαμε μέχρι σήμερα. Οι κοινές αιτίες κλιματικής κρίσης και πανδημίας του Covid-19 οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης είναι δυνατό να περιορίσει τον κίνδυνο πανδημικών ή άλλων άγνωστων ακόμα απειλών που σχετίζονται με το κυρίαρχο παραγωγικό και καταναλωτικό μοντέλο ή τουλάχιστον να καταστήσει περισσότερο εφικτή την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Η μετάβαση αυτή, αποτελεί πεδίο κεντρικής πολιτικής αντιπαράθεσης ανάμεσα στη Δεξιά και την Αριστερά στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο, καθώς αφορά τα μέσα και τους όρους που θα διαμορφωθεί η νέα οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική πραγματικότητα.

Η Δεξιά προκρίνει μία πράσινη μετάβαση που θα σχεδιασθεί και υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω των αγορών, με μηχανισμούς που τείνουν να αναπαράγουν ή να επεκτείνουν τις υφιστάμενες κοινωνικοπολιτικές ανισότητες, και εν δυνάμει μετατρέποντας την πράσινη μετάβαση σε νέα μορφή κοινωνικού αποκλεισμού και νέα μορφή διεύρυνσης των ανισοτήτων τόσο σε περιφερειακό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Με αποκλεισμό κινδυνεύουν οι κοινωνικές ομάδες με μεσαία ή χαμηλά εισοδήματα, που αδυνατούν να χρηματοδοτήσουν το “πρασίνισμα” της κατανάλωσης (κατοικία, μετακίνηση), και κινδυνεύουν να φέρουν το βάρος νέων επιβαρύνσεων στα ορυκτά καύσιμα. Με υψηλό κοινωνικό κόστος μετάβασης απειλούνται οι κάτοικοι και οι εργαζόμενοι σε γεωγραφικές περιοχές και δραστηριότητες υψηλής έντασης άνθρακα.

Η Αριστερά σχεδιάζει την πράσινη μετάβαση στο νέο ενεργειακό και οικονομικό υπόδειγμα, με όρους Ενεργειακής Δημοκρατίας που διασφαλίζει την κλιματική δικαιοσύνη και τη συμμετοχή των πολλών στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Το αναπτυξιακό υπόδειγμα του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία ενσωματώνει τις αρχές αυτές σε ένα Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης, στο οποίο συμμετέχουν όλοι και προστατεύονται οι πιο ευάλωτες ομάδες πολιτών, οι εργαζόμενοι και οι γεωγραφικές περιοχές που κινδυνεύουν να μείνουν πίσω.

Το Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης αναπτύσσεται σε πέντε άξονες:

Πρώτον, προκρίνει την ισότιμη πρόσβαση στα ενεργειακά προϊόντα, θεωρεί την πρόσβαση στην ενέργεια καθολικό αγαθό και προεγγράφει την μετάβαση με τη συμμετοχή των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων. Ταυτόχρονα επιζητά να υπάρξουν επαρκείς πόροι και μέτρα πολιτικής για μια ομαλή και ισόρροπη μετάβαση των περιφερειών που θα θιγούν.

Δεύτερον, αναδεικνύει ένα νέο ενεργειακό πρότυπο που στηρίζεται αποκλειστικά και κατά προτεραιότητα στις ΑΠΕ. Προσβλέπει στην αποδυνάμωση των άλλων πηγών ενέργειας, του λιγνίτη και του φυσικού αερίου, με τρόπο που να διασφαλίζει τη σταθερότητα του ενεργειακού συστήματος και την επίτευξη των κλιματικών στόχων. Στο

πλαίσιο αυτό θα απαγορευτεί οποιοδήποτε νέο έργο εξόρυξης με βάση τα ορυκτά καύσιμα, ενώ όσες άδειες εγκαταλείπονται από τους επενδυτές δεν θα ανανεώνονται. Θα γίνουν σεβαστές οι υπόλοιπες άδειες που προβλέπουν αυστηρά περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια.

Τρίτον αναπτύσσει την κοινωνική ιδιοκτησία του ενεργειακού συστήματος. Προτάσσει έναν αποκεντρωμένο και δημοκρατικό τρόπο παραγωγής, διαχείρισης και κατανάλωσης ενέργειας. Δίνει τη δυνατότητα στις τοπικές κοινωνίες, στην αυτοδιοίκηση, την τοπική επιχειρηματικότητα να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ενέργειας και τον ενεργειακό μετασχηματισμό μέσα από αποκεντρωμένα και συμμετοχικά σχήματα όπως οι ενεργειακές κοινότητες.

Τέταρτον, δίνει απόλυτη προτεραιότητα στην κυκλική οικονομία, στην επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση υλικών και πρώτων υλών, και γενικότερα στην αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την κατανάλωση των πεπερασμένων πόρων. Ενθαρρύνει τον σχεδιασμό προϊόντων που είναι ανθεκτικά στον χρόνο.

Πέμπτον, ενσωματώνει ως κεντρική μεταβλητή το περιβάλλον στην αναπτυξιακή διαδικασία, με εργαλεία τον δημοκρατικό χωρικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό.

Ειδικότερα, προτεραιότητα αποτελεί η ανάπτυξη των ΑΠΕ συνδυαστικά σε αυτόνομες κατοικίες, στις εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων, σε ενεργειακές κοινότητες, δήμους, τοπικά δίκτυα παραγωγής, αποθήκευσης και διανομής ενέργειας, και μεγαλύτερα έργα σε περιοχές με υψηλό δυναμικό ΑΠΕ. Όλες οι περιφέρειες θα συμμετέχουν στην μετάβαση. Η κοινωνική οικονομία βρίσκεται στον πυρήνα του Συνολικού Σχεδίου Δίκαιης Μετάβασης.

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των αποβλήτων, η θέση του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία είναι επί της αρχής κατά της ενεργειακής αξιοποίησης σύμμεικτων απορριμμάτων και κατά της ελλιπούς επεξεργασίας, που δεν ικανοποιεί τους στόχους ανακύκλωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ νομοθέτησε το νέο Εθνικό Σχεδιασμό για τη Διαχείριση Αποβλήτων, αντίστοιχο για τα επικίνδυνα απόβλητα και ενέκρινε τους αντίστοιχους Περιφερειακούς Σχεδιασμούς.

Παράλληλα, το σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία επιδιώκει τη διασφάλιση της αειφορικής διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών μέσω των συμμετοχικών σχημάτων διακυβέρνησής, την προστασία της βιοποικιλότητας και ένα εκτενές πρόγραμμα αποκατάστασης οικοσυστημάτων.

Εμβληματική Παρέμβαση: Προώθηση Σχημάτων Αποκεντρωμένης Παραγωγής Ενέργειας. Στόχος με βάση το κεντρικό σχέδιο ρύθμισης της παραγωγής ενέργειας, είναι ποσοστό της τάξης του 30% να παράγεται αποκλειστικά από ενεργειακές κοινότητες ή/και άλλα συμμετοχικά σχήματα. Στις ιδιωτικές επενδύσεις μεγάλης κλίμακας θα επιδιώκεται η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας μέσω της παροχής εξειδικευμένων κινήτρων.

Παράλληλα σχεδιάζουμε μέτρα και δράσεις όπως:

- Εθνική Στρατηγική για Κλιματικά Ουδέτερη Ελλάδα το 2050. Βλέπουμε θετικά μέτρα και πολιτικές για την επίτευξη των στόχων νωρίτερα.
- Ρήτρα περιβαλλοντικού και ανθρακικού αποτυπώματος, που θα εφαρμοστεί σταδιακά για το σύνολο των δημόσιων χρηματοδοτήσεων, δανείων, προγραμμάτων και δράσεων.

- Ενεργοποίηση πολυετών χρηματοδοτικών προγραμμάτων ενίσχυσης της εξοικονόμησης ενέργειας στις κατοικίες και αυτοπαραγωγής ενέργειας για χαμηλά και μεσαία στρώματα.
- Προγράμματα δίκαιης μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές με επίκεντρο την απασχόληση, την αξιοποίηση υποδομών για νέες ενεργειακές δραστηριότητες, (εναλλακτική παραγωγή-αποθήκευση ενέργειας), την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων σε βιομηχανία, γεωργία, δημιουργική οικονομία και περιβάλλον.
- Ολοκλήρωση του σχεδιασμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο που ξεκίνησε επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ και περιλαμβάνει:
  - τα Ειδικά Χωροταξικά (ΑΠΕ, ορυκτοί πόροι, τουρισμός κλπ),
  - τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια με όρους, προϋποθέσεις και κριτήρια περιβαλλοντικής βιωσιμότητας,
  - τους δασικούς Χάρτες και
  - το Κτηματολόγιο.
- Αύξηση δημοσίων επενδύσεων σε πράσινες δημόσιες μεταφορές. Εφάπαξ 25% αύξηση των επενδύσεων για την επόμενη πενταετία, με έμφαση, στον εξηλεκτρισμό και επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου καθώς και την αντικατάσταση με «καθαρά οχήματα» του στόλου λεωφορείων.
- Δημόσιες Πράσινες Προμήθειες. Στόχος το 2022 το σύνολο των δημόσιων προμηθειών – συμβάσεων να ενεργοποιούνται με αυστηρά «πράσινα κριτήρια»
- Πλέγμα κινήτρων για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, της συνεργατικότητας και της κοινωνικής οικονομίας σε τομείς επαναχρησιμοποίησης πόρων και υλικών .
- Υλοποίηση εξειδικευμένων σχεδίων κυκλικής οικονομίας για το σύνολο των δραστηριοτήτων σε μεταποίηση, τουρισμό και πρωτογενή τομέα.
- Αύξηση δημοσίων επενδύσεων για δασική αποκατάσταση και διαχείριση.

2.3 Η Αριστερή Στρατηγική για τη 4η Βιομηχανική Επανάσταση

Διανύουμε μία περίοδο «κοινωνικό-τεχνικής μετάβασης», που επηρεάζει όλο το εύρος της ανθρώπινης δραστηριότητας από το «εργοστάσιο», το «γραφείο», την ενέργεια, τις μεταφορές, τις πόλεις και την κατοικία, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, την υγεία, την εκπαίδευση, μέχρι τον πολιτισμό, τον ελεύθερο χρόνο και την αναψυχή, την ενημέρωση, τα κοινωνικά δίκτυα. Στο βιομηχανικό πεδίο, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις που καθορίζουν την 4η Βιομηχανική Επανάσταση (4BE). Η 4BE είναι μια διαδικασία που παράγει τεχνολογικές ασυνέχειες και σοκ: διεθνείς αλυσίδες αξίας ρευστοποιούνται, νέοι τομείς και κλάδοι αναδύονται, καταμερισμοί εργασίας απαξιώνονται.

Η Αριστερά δεν βλέπει την τεχνολογική εξέλιξη ως μια ουδέτερη διαδικασία, αλλά ως πεδίο πολιτικών επιλογών, αντιπαραθέσεων και συλλογικής διεκδίκησης. Δεν υπάρχει χώρος ούτε για τεχνοφοβικές άμυνες ούτε για προσδοκίες στη βάση της τεχνολογικής. Οι δημόσιες πολιτικές είναι αναγκαίες, καθώς η αυτορρύθμιση των αγορών προκαλεί δομική ανεργία, κοινωνικούς αποκλεισμούς (απαξίωση εργατικής δύναμης, αδυναμία συμμετοχής πολιτών στην ψηφιακή καθημερινότητα), όξυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και υποβάθμιση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, πλήττοντας έτσι την ποιότητα της δημοκρατίας

Η πανδημία μας έδωσε μια πρώτη εικόνα από το πόσο διαφορετικό ή/και δυστοπικό μπορεί να γίνει το μέλλον, καθώς σε συνθήκες πίεσης, όλες αυτές οι τάσεις, απουσία δημόσιων πολιτικών υπόκεινται σε μια επιταχυνόμενη στρέβλωση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι επιπτώσεις της πανδημίας στο οικονομικό πεδίο όπως η εκτόξευση της ανεργίας, η κατάρρευση επιχειρήσεων των τομέων της παραγωγής όπου απαιτείται η φυσική παρουσία των εργαζομένων, αλλά και στο πεδίο της επιτήρησης όπου με ηλεκτρονικά μέσα επιχειρήθηκε η παρακολούθηση των πολιτών θέτοντας σε κίνδυνο βασικά δημοκρατικά δικαιώματα. Από την άλλη μεριά οι ψηφιακές τεχνολογίες έδωσαν τη δυνατότητα για την εξεύρεση λύσεων εκεί όπου οι κλασικοί τρόποι επικοινωνίας ήταν δύσκολο ή αδύνατο να χρησιμοποιηθούν και εκεί που η παραγωγή με τον παραδοσιακό τρόπο δεν μπορούσε να απαντήσει στις προκλήσεις. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα η παραγωγή από τρισδιάστατο εκτυπωτή εξαρτημάτων για ιατρικές συσκευές παραγωγής οξυγόνου στην Ιταλία.

Η στρατηγική της Αριστεράς για την 4BE κινείται σε τρεις άξονες άξονες:

Πρώτος άξονας: Συσχέτιση της έρευνας με την οικονομία της γνώσης. Στόχος είναι η ορθολογική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσω της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Στήριξη τόσο της έρευνας που ανταποκρίνεται στη ζήτηση, δηλαδή σε τρέχουσες ανάγκες της οικονομίας, όσο και σε αυτήν που κινείται από «επιστημονική περιέργεια» και που συχνά υποτιμάται. Είναι ακριβώς αυτό το είδος της Έρευνας που μπορεί να απαντήσει στις μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις, καθώς τα αποτελέσματα της έχουν, συνήθως, μακροπρόθεσμο και προσθετικό χαρακτήρα και ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι μπορεί να συνεισφέρουν σημαντικά στον μετασχηματισμό της Οικονομίας. Είναι τέλος αυτό το πεδίο έρευνας που συνεισφέρει στην ποιοτική αναβάθμιση των δυνατοτήτων ανταπόκρισης σε θέματα πρώτης γραμμής, όπως για παράδειγμα στο σημερινό μεγάλο ζητούμενο την εξασφάλιση διαγνωστικής επάρκειας για την ιχνηλάτηση και πρόληψη της νόσου.

Δεύτερος άξονας: Δίκαιη μετάβαση για πολίτες και εργαζόμενους στην νέα κοινωνική και παραγωγική συνθήκη. Ενεργοποιούμε πόρους και διαδικασίες ώστε να αναβαθμίσουμε τις δεξιότητες των εργαζομένων με τρόπο τέτοιο ώστε αυτές να είναι εύκολα προσαρμόσιμες στις μελλοντικές αλλαγές. Ενεργοποιούμε πόρους και διαδικασίες ώστε να εξοπλίσουμε τους πολίτες με τις αναγκαίες δεξιότητες για τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Τρίτος άξονας: Ανάδειξη και στήριξη νέων παραγωγικών υποκειμένων. Η 4BE θα οδηγήσει στον μετασχηματισμό του επιχειρηματικού προτύπου και αυτό μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για άνοιγμα της οικονομίας σε νέες δημιουργικές δυνάμεις. Η δυναμική είναι ήδη υπαρκτή. Οι τομείς της πληροφορικής, της καινοτομίας και των τεχνολογικών εφαρμογών έχουν καλές επιδόσεις ενώ ελπιδοφόρα είναι η ανάπτυξη των νεοφυών επιχειρήσεων. Η δυναμική αυτή καλείται να ενισχυθεί μέσω συνεργασιών, συνεργιών και συμπράξεων ιδιωτικών επιχειρήσεων και θεσμών καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτό, ενεργοποιούμε και προσανατολίζουμε τις δημόσιες πολιτικές στη δημιουργία ευκαιριών, πόλων έλξης και προοπτικών, που να εμπνέουν νέους και ώριμους επιστήμονες συμβάλλοντας δραστικά στην αντιμετώπιση των φαινομένων της μαζικής μετανάστευσης επιστημόνων (brain drain) ή /και της ετεροαπασχόλησής τους σε θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης (brain waste).

Απέναντι στην εύλογη ανησυχία αν η Ελλάδα μπορεί να συμμετέχει στις εξελίξεις της 4BE, καθώς δεν διαθέτει το επιστημονικό-τεχνολογικό βάθος και κυρίως δεν διαθέτει επαρκή βιομηχανική βάση, το παραγωγικό υπόδειγμα της Αριστεράς, προκρίνει τη

δημιουργική συμμετοχή τουλάχιστον σε κάποια από τα νέα πεδία. Τα πεδία αυτά θα καθοριστούν από υπαρκτά ή νέα δυναμικά παραγωγικά συμπλέγματα και με την αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της χώρας, που είναι το υψηλής ειδίκευσης ανθρώπινο δυναμικό της.

Εμβληματική Παρέμβαση: Μόνιμο και σταθερό πλέγμα χρηματοδοτικών και φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα (και κυρίως των ΜΜΕ) σε νέες τεχνολογίες. Περιλαμβάνονται κίνητρα για τον επαναπατρισμό επιστημόνων και την ίδρυση νεοφυών επιχειρήσεων, την σύνδεση των αποτελεσμάτων της έρευνας με την παραγωγική διαδικασία, τη δημιουργία μορφών κάθετης και οριζόντιας συνεργασίας των ΜΜΕ σε καινοτόμες δραστηριότητες, κίνητρα για πρόσληψη επιστημόνων και ερευνητών σε τομείς αιχμής, εξειδικευμένα χρηματοδοτικά εργαλεία μέσω της Αναπτυξιακής Τράπεζας.

Παράλληλα σχεδιάζουμε μέτρα και δράσεις όπως:

- Γενναία υποστήριξη των ερευνητικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των διαγνωστικών τεχνικών θα διευκολύνει την εκτεταμένη εφαρμογή τους για την εξασφάλιση διαγνωστικής επάρκειας σε ολόκληρη τη χώρα.
- Ενίσχυση μέσω κινήτρων για ερευνητικές διαδικασίες των οποίων οι στόχοι εναρμονίζονται με τους εθνικούς και Ευρωπαϊκούς στόχους για την ενέργεια, το κλίμα, την αποκατάσταση/προστασία της βιοποικιλότητας και γενικότερα την προστασία και αναζωογόνηση των οικοσυστημάτων και του περιβάλλοντος.
- Διεύρυνση των μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας και επενδύσεων υψηλού επιχειρηματικού ρίσκου για την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και την υποστήριξη, κυρίως, παραγωγικών επιχειρήσεων έντασης Γνώσης σε όλα τα στάδια λειτουργίας τους.
- Αδιάλειπτη ενίσχυση και εξασφάλιση του έργου του ΕΛΙΔΕΚ με συνέχεια και συνέπεια, με εμβάθυνση του ρόλου του και διαφύλαξη της φυσιογνωμίας του ως ανεξάρτητου μηχανισμού στήριξης της ελεύθερης βασικής ή εφαρμοσμένης Έρευνας
- Δημιουργία Κέντρων Καινοτομίας, ως νέου τύπου ώριμων Τεχνολογικών Πάρκων σε εστιασμένους τεχνολογικούς τομείς, που θα βασίζονται σε συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και θα βρίσκονται σε γειτνίαση με ισχυρά ερευνητικά οικοσυστήματα.
- Εφαρμογή Καινοτόμων Δημόσιων Προμηθειών για στοχευμένη στήριξη των καινοτομικών προσπαθειών των ελληνικών επιχειρήσεων.

Ταυτόχρονα, προβαίνουμε σε σειρά δημοσίων παρεμβάσεων, που αφορούν την ψηφιακή ανάπτυξη, με στόχο την ισότιμη και όσο το δυνατόν ταχύτερη διάχυση των νέων τεχνολογιών σε όλες τις πτυχές του δημόσιου βίου, τόσο στη Δημόσια Διοίκηση και την εξυπηρέτηση του Πολίτη, όσο στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής και της επιχειρηματικότητας. Η διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ δρομολόγησε και υλοποίησε έργα οριζόντια, τα οποία στόχευαν και στοχεύουν στην ισότιμη πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες του συνόλου της κοινωνίας. Κύριος στόχος μας είναι οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες να καταστούν εργαλείο σύγκλισης και όχι «μήτρα» πολλαπλασιασμού των ανισοτήτων.

2.4 Ο διευρυμένος ρόλος του κράτους

Όπως συμβαίνει πάντα σε περιόδους κρίσεων και η εν εξελίξει κρίση του Covid-19 αναζωπυρώνει τη δημόσια συζήτηση για το ρόλο και τα όρια του κράτους και των αγορών. Το εύρος των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης, συμβάλλει σε μια ευρύτερη, αλλά εύθραυστη συναίνεση υπέρ ισχυρών δημόσιων παρεμβάσεων. Καθώς οι αγορές εμφανίζονται ευάλωτες και ανίκανες να προσφέρουν διεξόδους, το κράτος καλείται να ανακτήσει έναν πολυδιάστατο ρόλο, τόσο σε οικονομικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της ύφεσης όσο και στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής για τον περιορισμό της επέκτασης των ζωνών φτωχοποίησης, σε ένα περιβάλλον ήδη οξυμένων κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων. Οι διαχωριστικές γραμμές της νέας αυτής συναίνεσης όμως είναι παρούσες και ισχυρές. Απέναντι στην άποψη ότι οι δημόσιες παρεμβάσεις αποτελούν αναγκαίο κακό με προσωρινό χαρακτήρα μέχρι να αποδυναμωθεί η υγειονομική κρίση, η απάντησή μας προτάσσει τη δομημένη και σταθερή συμβολή των κράτους στις διαδικασίες μετάβασης και μετασχηματισμού της οικονομίας προς ένα πιο ανθεκτικό, βιώσιμο και δίκαιο υπόδειγμα.

Στο αναπτυξιακό σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία, το κράτος και τα εργαλεία δημόσιας πολιτικής έχουν στρατηγικό και αναβαθμισμένο ρόλο. Το κράτος δεν περιορίζεται στο στατικό ρόλο του ρυθμιστή ή του πεδίου επίλυσης συγκρούσεων και διαφορών, αλλά αποκτά ενεργητικό ρόλο που κατευθύνει τις εξελίξεις, μέσω συμφωνημένων σχεδίων και στρατηγικών για επιμέρους τομείς της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας. Η στρατηγική παρέμβασής του εστιάζει στη μέριμνα και υποστήριξη όσων θίγονται από τις αλλαγές και στην αξιοποίηση των ευκαιριών. Το κράτος αναλαμβάνει μέσω των πρωτοβουλιών του το ρίσκο ανάπτυξης νέων πεδίων, την ανάπτυξη των υποδομών, την προετοιμασία του ανθρώπινου δυναμικού, την διαμόρφωση της ατζέντας και του κοινωνικού διαλόγου.

Το κράτος ενισχύει τον δημόσιο χαρακτήρα υλικών και άυλων αγαθών όπως ο πολιτισμός, ο δημόσιος χώρος, ο αιγιαλός, το νερό, η ενέργεια με διαφάνεια και συμμετοχικότητα, με εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών στις επιλογές διαχείρισής τους, τηρώντας όρους και κανόνες. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζει την βιωσιμότητα της οικονομικής δραστηριότητας που βασίζεται σε αυτά τα αγαθά.

Ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους αφορά κυρίως τις διαδικασίες αδειοδοτήσεων και ελέγχων, με άμεση επιρροή στην προστασία του φυσικού, δομημένου και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Διακριτό πεδίο ρυθμίσεων αφορά στις εργασιακές σχέσεις, τη φορολογία και την κοινωνική ασφάλιση. Για μεγάλο διάστημα η έλλειψη ρυθμίσεων σε κρίσιμους τομείς επέτειναν τα προβλήματα για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, εκτρέφοντας την αυθαιρεσία και την παραβατικότητα. Δομικά στοιχεία του αναπτυξιακού σχεδίου της Αριστεράς είναι οι δίκαιοι κανόνες, η ισονομία και η διαφάνεια παράλληλα με την διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος σε θέματα δημόσιου χώρου, περιβάλλοντος, πολιτισμού και ποιότητας ζωής. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ εφαρμόζοντας τις αρχές αυτές, προχώρησε σε πέντε καίριες παρεμβάσεις (δασικοί χάρτες, κτηματολόγιο, τοπικά χωρικά σχέδια, χρήσεις γης, ειδικά χωρικά σχέδια) που οριοθετούν και θέτουν κανόνες μεταξύ άλλων στη λειτουργία των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ο Αναπτυξιακός Ρόλος του κράτους σταδιακά αποδυναμώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες. Το μοντέλο μεγέθυνσης που επικράτησε, χαρακτηρίστηκε από απουσία

οποιασδήποτε αναπτυξιακής στρατηγικής , ενώ παράλληλα αποδείχθηκε ατελές και αναποτελεσματικό κατά τη διάρκεια των κρίσεων της τελευταίας εικοσαετίας. Το έλλειμμα αναπτυξιακού σχεδίου, στην βάση δημοκρατικών κανόνων και συλλογικής διαβούλευσης, οδήγησε την χώρα σε απώλεια συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ευκαιριών για το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα καθώς και υποτίμηση του υψηλής εξειδίκευσης ανθρώπινου δυναμικού. Η διασφάλιση συνθηκών δίκαιης και βιώσιμης ανάπτυξης για όλους στο πλαίσιο της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας, επιτάσσει συμμετοχικές διαδικασίες και ισχυρό αναπτυξιακό ρόλο στο κράτος που δείχνει την κατεύθυνση στο σύνολο της οικονομίας.

Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ επεδίωξε να αποκαταστήσει τον αναπτυξιακό ρόλο του κράτους. Ενεργοποίησε στην πράξη μηχανισμούς δημοκρατικού σχεδιασμού μέσω των 16 Περιφερειακών Συνεδρίων για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση. Αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της πρωτοφανούς αυτής εμπειρίας, προχώρησε στη διαμόρφωση και υλοποίηση μιας σειράς τομεακών και οριζόντιων στρατηγικών με στόχο τον παραγωγικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας (ενέργεια, ψηφιακή οικονομία, μεταφορές, κυκλική οικονομία, αγροδιατροφικός τομέας, τουρισμός διαχείριση της δημόσιας περιουσίας, κλιματική προσαρμογή, νησιωτικότητα, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και εξαγωγές). Οι προοδευτικές αυτές πολιτικές και στρατηγικές ενοποιήθηκαν και αποτυπώθηκαν στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική, την επίσημη και δημόσια κατατεθειμένη αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας, που θα αποτελούσε τον οδηγό των ενεργειών, των πολιτικών και των μέσων για την επίτευξη του στόχου της δίκαιης ανάπτυξης

Η δημοκρατική διαδικασία σχεδιασμού πρέπει να εμβαθυνθεί και να παγιωθεί στον χρόνο μέσω της δημιουργίας μόνιμου φόρουμ διαλόγου για την Αναπτυξιακή Στρατηγική στις 13 περιφέρειες της χώρας. Νέα εργαλεία περιφερειακού σχεδιασμού όπως το Παρατηρητήριο Διάγνωσης και Χαρτογράφησης Περιφερειακών Αναγκών μπορούν να βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Ειδικά εργαλεία σχεδιασμού για την νησιωτικότητα, την ορεινότητα, τις απομακρυσμένες και παραμεθόριες περιοχές επίσης πρέπει να ενεργοποιηθούν καλύπτοντας τις ιδιαίτερες τοπικές ανάγκες.

2.5 Οικονομικός Πλουραλισμός – Οι φορείς της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας

Βασική αρχή της αναπτυξιακής πολιτικής μας αποτελεί η προώθηση του οικονομικού πλουραλισμού και η αξιοποίηση των συμπληρωματικότητων και συνεργασιών μεταξύ των τριών πυλώνων της οικονομίας, διαμέσου ενός προκαθορισμένου και σύγχρονου κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας που θα διασφαλίζει αφενός το δημόσιο συμφέρον και αφετέρου θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις επίτευξης των επιμέρους στόχων, οικονομικών αλλά και κοινωνικών, και προόδου του συνόλου των συμμετεχόντων στην παραγωγική δραστηριότητα:

- τον ιδιωτικό τομέα ο οποίος συγκροτείται από τις ΜΜΕ μέχρι και τις μεγάλες εγχώριες και ξένες επιχειρήσεις,
- τους δημόσιους φορείς και οργανισμούς και τις επιχειρήσεις μεικτού ιδιοκτησιακού καθεστώτος,
- τους φορείς του τρίτου τομέα (κοινωνικές και συνεργατικές επιχειρήσεις, ομάδες παραγωγών, ενεργειακές κοινότητες, αγροτικοί συνεταιρισμοί).

Κάθε τομέας διαθέτει ξεχωριστές δυνατότητες και πλεονεκτήματα και είτε σε αυτόνομη βάση είτε μέσω συνεργασιών με τους άλλους πυλώνες συμβάλλει αντίστοιχα στην επίτευξη των στόχων του αναπτυξιακού σχεδίου. Πέρα από τη διάκριση δημόσιο-ιδιωτικό-κοινωνικό, είναι κρίσιμο κάθε τομέας να διακατέχεται από αξίες και αρχές που θα τον καταστήσουν χρήσιμο στην προσπάθεια ανασυγκρότησης της παραγωγικής βάσης προς βιώσιμες δραστηριότητες. Χρειαζόμαστε υγιείς φορείς της ιδιωτικής οικονομίας που χαρακτηρίζονται από υψηλό αίσθημα κοινωνικής και περιβαλλοντικής ευθύνης, που επενδύουν στην Έ&Κ και στους εργαζόμενους τους και είναι διατεθειμένοι να εισέλθουν σε δίκτυα επιχειρήσεων για να πετύχουν οικονομίες κλίμακας. Χρειαζόμαστε επίσης νέους υγιείς συνεταιρισμούς που θα αξιοποιήσουν τις μεγάλες δυνατότητες του συνεταιρισμού στα πρότυπα των καλών διεθνών πρακτικών αφήνοντας πίσω μια για πάντα τις παθογένειες του παρελθόντος. Χρειαζόμαστε τέλος καλά παραδείγματα διακυβέρνησης των δημόσιων φορέων και οργανισμών και των επιχειρήσεων μικτού ιδιοκτησιακού καθεστώτος (δημόσιος και ιδιωτικός τομέας) με την καθιέρωση ενός σύγχρονου κοινωνικού αποτελεσματικού μοντέλου management.

2.6 Η Χρηματοδότηση και το Τραπεζικό Σύστημα

Οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν βασικό μέσο του αναπτυξιακού ρόλου του κράτους. Για την Πράσινη Μετάβαση θα απαιτηθεί ένα μεγαλύτερο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Σύμφωνα με τις πιο μετριοπαθείς εκτιμήσεις, οι δημόσιες επενδύσεις θα χρειαστούν διπλάσιους πόρους από τους σημερινούς για να συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων της κλιματικής αλλαγής.

Προς την κατεύθυνση αυτή θετική εξέλιξη αποτελεί η απόφαση για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού ύψους 750 δις. ευρώ που αν και υπολείπεται των αναγκών που δημιουργεί η υγειονομική κρίση, περιέχει θετικά στοιχεία. και παραμένει ένα σημαντικό εργαλείο στη διάθεση της χώρας. Σε συνδυασμό με τους λοιπούς εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας.

Εκ των πραγμάτων επαναπροσδιορίζονται οι προτεραιότητες καθώς το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και οι ευρωπαϊκοί πόροι πρέπει να στραφούν σχεδόν αποκλειστικά στις επενδύσεις σε πράσινες υποδομές, ενεργειακή εξοικονόμηση και περιβάλλον καθώς και στη στήριξη των επενδυτικών σχεδίων δημόσιων, ιδιωτικών και κοινωνικών επιχειρήσεων για το μετασχηματισμό της παραγωγής τους προς την πράσινη κατεύθυνση και την οικονομία της γνώσης. Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και οι ευρωπαϊκοί πόροι θα έχουν ειδική μέριμνα για τις περιφερειακές ανισότητες και τις δημόσιες υποδομές των κοινών αγαθών. Θα ενισχυθεί περαιτέρω η ικανότητα της δημόσιας διοίκησης να σχεδιάζει διαχειρίζεται και αξιολογεί τις δημόσιες επενδύσεις, διαδικασία που ξεκίνησε ήδη στην πρώτη θητεία του ο ΣΥΡΙΖΑ.

Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ με την ίδρυση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας το 2019, κάλυψε ένα θεσμικό κενό, καθώς η Ελλάδα ήταν η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που δεν είχε τέτοιο φορέα. Ο ρόλος της είναι προκαθορισμένος και σαφής. Σχεδιάζει και προσφέρει στοχευμένες χρηματοδοτήσεις και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για τη στήριξη επενδυτικών σχεδίων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, για την άσκηση αντικυκλικής πολιτικής σε περιόδους ύφεσης, την κάλυψη χρηματοδοτικών κενών και αποτυχιών των αγορών, την επίτευξη στόχων της Αναπτυξιακής Στρατηγικής, τη στήριξη

αναπτυξιακών σχεδίων της τοπικής και περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, των συνεργασιών δημόσιων φορέων μεταξύ τους ή κοινών σχεδίων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Η Αναπτυξιακή Τράπεζα σχεδιάστηκε και ενεργοποιήθηκε ως ένα προοδευτικό εργαλείο καθώς καλύπτει κενά που έχει το συμβατικό τραπεζικό σύστημα και δρα με ευρύτερα κοινωνικά και αναπτυξιακά κριτήρια που μεγιστοποιούν την παραγόμενη αξία στο κοινωνικό σύνολο.

Εμβληματική Παρέμβαση: Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα θα εφαρμόσει ενεργητικές πολιτικές στην προσπάθεια μετάβασης στο νέο παραγωγικό μοντέλο (κατά το γαλλικό πρότυπο λειτουργίας) καθοδηγώντας σε στρατηγικό επίπεδο την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και τις συνέργειες ανά περιφέρεια και παραγωγικό σύμπλεγμα. Επιπλέον θα αξιοποιήσει πρόσθετες δυνατότητες για την ανεύρεση επιπλέον πόρων προκειμένου να χρηματοδοτήσει την ελληνική οικονομία.

Το συστημικό τραπεζικό σύστημα, αποδείχθηκε εξαιρετικά στατικό, συντηρητικό και εν τέλει αντιπαραγωγικό και αντιαναπτυξιακό. Ανακεφαλαιοποιήθηκε σε διαδοχικές φάσεις με χρήματα των φορολογουμένων, αλλά απέδειξε χαρακτηριστική αδυναμία αφενός να μειώσει τα κόκκινα δάνεια των υπερχρεωμένων νοικοκυριών και επιχειρήσεων και αφετέρου να διαδραματίσει τον ρόλο του ως βασικός πυλώνας χρηματοδότησης της αναγκαίας μετάβασης της ελληνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το νομοθετικό πλαίσιο για την αναδιάρθρωση των κόκκινων δανείων είχε διαμορφωθεί έγκαιρα, οι τράπεζες επέδειξαν αδράνεια, αναποφασιστικότητα, και αναποτελεσματικότητα στην διαχείριση των προβλημάτων τους. Αυτό οδήγησε στην εκ των υστέρων πώληση των δανείων στη δευτερογενή αγορά, λύση που διατρέχει τεράστιους κινδύνους για την πρώτη κατοικία των πολιτών, την ομαλή αναδιάρθρωση των δανείων των επιχειρήσεων και το βίαιο μετασχηματισμό του ελληνικού επιχειρείν.

Ταυτόχρονα, ενώ πριν από την κρίση επέδειξε τις γνωστές υπερβολές στη χρηματοδότηση καταναλωτικών και επιχειρηματικών δανείων, στη συνέχεια έφθασε στο άλλο άκρο με περιορισμό των χρηματοδοτήσεων και προτίμηση κατά κύριο λόγο σε μηδενικού ρίσκου επενδύσεις (πχ. συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα με δημόσιες εγγυήσεις). Η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας παρέμεινε αναιμική και αντιμέτωπη επί μακρόν με υψηλά επιτόκια ενώ ο στοιχειώδης ανταγωνισμός εντός του τραπεζικού συστήματος φαίνεται να έχει αποδυναμωθεί και να έχει υποκατασταθεί από πρακτικές που φέρουν χαρακτηριστικά εναρμονισμένων αποφάσεων σε θέματα τιμολογιακών χρεώσεων, προμηθειών και ύψους επιτοκίων.

Η κυριότερη ίσως επίπτωση αφορά στον παραγωγικό και εξαγωγικό τομέα και τις βιώσιμες επιχειρήσεις καθώς βρέθηκαν απέναντι σε ακριβή ή ανύπαρκτη πρόσβαση στη χρηματοδότηση.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα χρειάζεται τομές. Το δημόσιο, ως μέτοχος, στη μεταμνημονιακή εποχή, πρέπει να ασκήσει τα δικαιώματά του στη διοίκηση των τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως προκύπτουν από τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς κοινούς κανόνες και πρακτικές, αξιοποιώντας την επιρροή του για μια πιο ορθολογική πολιτική στη χρηματοδότηση της οικονομίας και τη διαχείριση των κόκκινων δανείων, με τρόπο που να εναρμονίζεται με τους αποτυπωμένους αναπτυξιακούς στόχους της χώρας, αποφεύγοντας λάθη και παθογένειες του παρελθόντος, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα το δημόσιο συμφέρον που απορρέει από τη συμμετοχή του στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών. Όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο για την τιμολογιακή πολιτική προμηθειών

των διαφόρων συναλλαγών, τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών πρέπει να ενισχυθεί με πιο σαφή νομοθεσία και ταυτόχρονη ενίσχυση των εποπτικών θεσμών.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα πρέπει να εξοπλιστεί με νέα εργαλεία και θεσμούς. Η Αναπτυξιακή Τράπεζα είναι ένα πρώτο μεγάλο βήμα, αλλά οι προκλήσεις της εποχής επιβάλλουν τόσο τη διαρκή ενίσχυσή της, όσο και τη λειτουργία ενός παράλληλου συστήματος νέων χρηματοπιστωτικών θεσμών (επενδυτικών και συνεταιριστικών τραπεζών, ταμειωτηρίων, και επενδυτικών ταμείων ειδικού σκοπού). Οι θεσμοί αυτοί, θα πρέπει να λειτουργούν με κριτήρια αντικυκλικά, αειφορίας, κοινωνικής προστιθέμενης αξίας και πράσινου μετασχηματισμού. Θα είναι προσανατολισμένοι στο να προσφέρουν διαφοροποιημένα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες, διευρύνοντας το σημερινό φάσμα έργων και αποδεκτών των χρηματοδοτήσεων.

Το ιδιωτικό χρέος

Το υψηλό επίπεδο του ιδιωτικού χρέους και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, κληροδοτήματα της δεκαετίας της οικονομικής κρίσης, με βαθιές ρίζες στις παθογένειες του προ-κρίσεως οικονομικού και πολιτικού συστήματος, εξακολουθεί να αποτελεί από τα σημαντικότερα πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, παρά τις όποιες προσπάθειες και θετικές εξελίξεις της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ. Η επέλευση της πανδημίας και ο τρόπος διαχείρισης της οικονομικής κρίσης από την κυβέρνηση της ΝΔ, ήρθε να επιδεινώσει το πρόβλημα, με μία νέα γενιά ιδιωτικού χρέους, που καθιστά επιτακτική την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπισή του.

Με αυτά τα δεδομένα, είναι αναγκαία αφενός η θέσπιση ενός μόνιμου ολοκληρωμένου πλαισίου διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους, αφετέρου η θέσπιση ενός προσωρινού και έκτακτου πλαισίου για τα χρέη της πανδημίας. Το μόνιμο πλαίσιο θα εμπεριέχει πρόνοιες για την προστασία της πρώτης κατοικίας, την πραγματική δεύτερη ευκαιρία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους αυτοαπασχολούμενους διευκολύνοντας παράλληλα την εξυγίανση προβληματικών ή/και πτωχευμένων επιχειρήσεων. Το μόνιμο πλαίσιο θα συνδυάζει τον εξωδικαστικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών με δεσμευτικούς όμως κανόνες για τα μέρη, τη λειτουργία αυτοματοποιημένης πλατφόρμας ρύθμισης για μεγαλύτερη ταχύτητα στην επίλυση υποθέσεων αλλά και την πρόσθετη δυνατότητα προσφυγής στο δικαστήριο για πληρέστερη προστασία. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η κατάργηση του νέου πτωχευτικού κώδικα που θέσπισε η κυβέρνηση της ΝΔ που προβλέπει την γενική χρεοκοπία νοικοκυριών και φυσικών προσώπων και αίρει οποιαδήποτε προστασία της α' κατοικίας.

Αναφορικά με τα χρέη της πανδημίας, η αντικειμενική αδυναμία για την πλήρη αποπληρωμή τους επιφέρει μια σειρά αρνητικών συνεπειών, που υπονομεύει τις μακροπρόθεσμες προοπτικές για ανάπτυξη. Περιορίζει την κατανάλωση και τις επενδύσεις, έχει αρνητικές συνέπειες στην απασχόληση, τα δημόσια έσοδα, στα ευάλωτα νοικοκυριά και τους πολίτες των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων. Η αντιμετώπιση των χρεών της πανδημίας, καταρχάς προς το Δημόσιο, θα πρέπει να είναι άμεση και ριζική και να περιλαμβάνει ευνοϊκές ρυθμίσεις μέχρι και ουσιαστικό κούρεμα της οφειλής. Εξίσου σοβαρό είναι το πρόβλημα των χρεών ιδιωτών προς τις τράπεζες που δημιουργήθηκαν την περίοδο της πανδημίας και το οποίο θα πρέπει επίσης να ρυθμιστεί με ριζικές παρεμβάσεις προκειμένου να μην υπονομεύει διαρκώς τις αναπτυξιακές δυνατότητες της οικονομίας.

Εμβληματική παρέμβαση: κατάργηση πτωχευτικού κώδικα της κυβέρνησης ΝΔ, ρύθμιση χρεών πανδημίας με κούρεμα οφειλής, μόνιμο ολιστικό πλαίσιο διαχείρισης ιδιωτικού χρέους με προστασία πρώτης κατοικίας.

2.7 Δημόσια Περιουσία

Μετά το κλείσιμο του μεγάλου κύκλου ιδιωτικοποιήσεων που κυριάρχησε ως στρατηγική και ιδεολογικοπολιτική αντίληψη στην Ευρώπη κατά τις δεκαετίες του '80 και '90 και άλλαξε ριζικά το μοντέλο λειτουργίας των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, η συζήτηση για το ρόλο του κράτους σε σχέση με τη δημόσια περιουσία φαίνεται να γίνεται ξανά επίκαιρη. Σε αυτό συνέβαλε εκτός των άλλων και η πρόδηλη αδυναμία πολλών ιδιωτικών επιχειρήσεων να διασφαλίσουν την παροχή βασικών δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών με αποτέλεσμα, ένας αξιόλογος αριθμός επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη να περνούν υπό τον έλεγχο του δημοσίου και ιδίως των Δήμων στους τομείς του νερού και της ενέργειας. Οι νέες αυτές επιχειρήσεις προτάσσουν ένα νέο μοντέλο διοίκησης των δημοσίων επιχειρήσεων με έμφαση στη συμμετοχική διαχείριση και την ενσωμάτωση νέων προτεραιοτήτων δημοσίου συμφέροντος στη λειτουργία τους όπως η δίκαιη κλιματική μετάβαση και η βιώσιμη κοινωνική ευημερία.

Κατά τη διακυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και εντός της μνημονιακής περιόδου, τέθηκε ως πρωταρχικός στόχος η διατήρηση του δημοσίου χαρακτήρα, προτάσσοντας μια ενιαία στρατηγική διαχείρισης με στόχο τη δημιουργία οικονομικής και κοινωνικής αξίας. Αυτό ήταν το πλαίσιο της σύστασης ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας στην Ελλάδα, αντικείμενο του οποίου, όπως αποτυπώνεται στον ιδρυτικό του νόμο, είναι η δημιουργία δημόσιας αξίας, με στρατηγικό στόχο την απεμπλοκή από το δόγμα των ιδιωτικοποιήσεων τόσο στο επίπεδο της χάραξης οικονομικής πολιτικής όσο και στο επίπεδο της ανάκτησης της αποτελεσματικότητας και της σημασίας της δημόσιας ιδιοκτησίας.

Το Σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία για τη δημόσια περιουσία περιλαμβάνει την αξιοποίησή της με όρους κοινωνικής αποτελεσματικότητας, και οικονομικής, όσο και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, μέσα από:

- Απαραίτητες θεσμικές αλλαγές για την ενίσχυση του ρόλου και του ελέγχου του δημοσίου και της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών και των τοπικών κοινωνιών στη χάραξη της πολιτικής για τις δημόσια περιουσία
- Κατάργηση του ΤΑΙΠΕΔ, και μεταφορά του χαρτοφυλακίου του στη μητρική εταιρεία/ενιαίο φορέα διαχείρισης
- Ενίσχυση της λειτουργίας του «Μηχανισμού Συντονισμού» μεταξύ του δημοσίου, των διοικήσεων των δημόσιων επιχειρήσεων και της διοίκησης του ενιαίου φορέα διαχείρισης για την καλύτερη, υπεύθυνη και αποτελεσματικότερη διαχείριση του χαρτοφυλακίου του.
- Προώθηση ενός νέου μοντέλου διοίκησης των δημόσιων επιχειρήσεων στη βάση πρακτικών που έχουν αναπτύξει οι νέες δημόσιες και δημοτικές επιχειρήσεις που έχουν ιδρυθεί σε χώρες όπως η Γαλλία και τη Γερμανία με γνώμονα την αποτελεσματική παροχή σύγχρονων, βιώσιμων και προσιτών δημόσιων και κοινών αγαθών.

- Ολοκλήρωση της συνολικής καταγραφής της δημόσιας ακίνητης περιουσίας σε ένα ενιαίο μητρώο συνδεδεμένο με το Κτηματολόγιο και με άλλες βάσεις δημόσιων δεδομένων
- Αξιοποίηση της εμπορικής ακίνητης περιουσίας, μετά από κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου που θα περιλαμβάνει την ομαδοποίηση και προτεραιοποίηση παραγωγικών στοιχείων.
- Αξιοποίηση εκμεταλλεύσιμων καλλιεργήσιμων εκτάσεων συμβάλλοντας στην ενίσχυση του αναπτυξιακού αποτυπώματος του αγροτοδιατροφικού συμπλέγματος.
- Υλοποίηση του σχεδίου που επεξεργάστηκε η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ για την άσκηση κοινωνικής/στεγαστικής πολιτικής με τη χρήση δημόσιων κτιρίων και διαμερισμάτων.
- Ενίσχυση των περιφερειακών κτηματικών υπηρεσιών με σκοπό την επίσπευση των διεκδικήσεων δημόσιων ακινήτων από καταπατήσεις.

2.8 Παραγωγικά δίκτυα

Η ελληνική οικονομία μπορεί να συμμετάσχει δημιουργικά στις προκλήσεις του μέλλοντος. Οι προοπτικές του πράσινου μετασχηματισμού ανοίγουν δρόμους για την ανάκαμψη της οικονομίας, την τεχνολογική και καινοτομική αναβάθμιση της, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων παραγωγής πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών, το μετασχηματισμό του βιομηχανικού, αγροτικού και τουριστικού τομέα προς μία κατεύθυνση ανάδειξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της. Η μετάβαση αυτή θέλει ριζικές αλλαγές στο δομημένο σύστημα κρατικών ρυθμίσεων και πολιτικών και αξιοποίηση κάθε πλεονεκτήματος που προσφέρει η ευελιξία της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας, οι ευκαιρίες που ανοίγονται για ενίσχυση του βιομηχανικού τομέα και η ανάδειξη μιας πιο αποκεντρωμένης δομής της μετάβασης σε ενέργεια, κατοικίες και τοπικά δίκτυα.

Η ελληνική οικονομία έχει προοπτικές ενίσχυσης της διεθνούς θέσης της. Πέρα από τη ναυτιλία και τον τουρισμό, όπου η διεθνής παρουσία είναι ισχυρή, οι κατ' εξοχήν εξαγωγικοί τομείς όπως η βιομηχανία και ο αγροτικός τομέας έχουν σημαντικά περιθώρια επέκτασης ενώ στην ίδια κατεύθυνση μπορεί να συμβάλει και ο πολιτισμός και η δημιουργική οικονομία. Η οικονομία έχει υψηλό βαθμό διασυνδέσεων με την ευρωπαϊκή, καθώς πάνω από το μισό των εμπορικών συναλλαγών της πραγματοποιούνται με αυτήν. Εντούτοις έχει μεγάλες δυνατότητες αξιοποίησης των Βαλκανίων, τόσο εμπορικά όσο και επενδυτικά, καθώς η σταδιακή οικονομική ενοποίηση των Βαλκανίων και η ευρωπαϊκή προοπτική τους δημιουργεί σημαντικά πλεονεκτήματα και οφέλη. Οι προοπτικές στενότερης οικονομικής συνεργασίας με παραδοσιακά φιλικές χώρες του αραβικού κόσμου και τη Ρωσία είναι επίσης εφικτές. Η πρόκληση είναι φυσικά οι νέες μεγάλες οικονομίες της Κίνας και της Ινδίας και οι τεράστιες προοπτικές αμοιβαίων επενδύσεων και εμπορίου που δημιουργούνται. Η οικονομική διπλωματία αποτελεί σημαντικό αρωγό στην προσπάθεια αξιοποίησης αυτών των δυνατοτήτων και η αναβάθμιση της είναι στρατηγικής σημασίας ενίσχυση των διεθνών σχέσεων της οικονομίας.

2.9 Υποδομές και Δίκτυα

Στη διαδικασία μετάβασης της οικονομίας και ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών, μεγάλη σημασία έχει η δημιουργία προσβάσιμων σε όλους, ποιοτικών, ανθεκτικών, αξιόπιστων και βιώσιμων υποδομών. Η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης θέτει σοβαρές προκλήσεις σε δύο επίπεδα: α) στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και αντοχής των υποδομών απέναντι στα όλο και πιο έντονα καιρικά φαινόμενα και στον κίνδυνο καταστροφών αλλά και β) στο επίπεδο της εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα ιδίως στα κτίρια και στο σύστημα των μεταφορών (όπου ο εξηλεκτρισμός των μέσων μεταφορών αποτελεί μονόδρομο). Επιπλέον οι πάγιες ελλείψεις βασικών αξιόπιστων υποδομών ιδίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο αλλά και η χρόνια έλλειψη συντήρησης των υπαρχόντων υποδομών αποτελούν μια επιπλέον πρόκληση.

Για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών και στη βάση της μέχρι σήμερα πολιτικής του (Προγράμματα Φιλόδημος για Δήμους, Ηλέκτρα για την ενεργειακή εξοικονόμηση στα δημόσια κτίρια, κλπ), ο ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία θα υλοποιήσει ένα γενναίο πρόγραμμα νέων κατασκευών αλλά και συντήρησης και αναβάθμισης παλιών υποδομών με κυριότερο εργαλείο το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων σε σύμπραξη με τα διαθέσιμα εθνικά και ευρωπαϊκά εργαλεία (Ταμείο Ανάκαμψης, ΕΣΠΑ, Invest EU, Αναπτυξιακή Τράπεζα).

Προτεραιότητα αποτελεί η ανάπτυξη των τοπικών υποδομών για την ικανοποίηση των τοπικών και περιφερειακών αναγκών, ιδίως α) στα έργα περιβαλλοντικής σημασίας (ύδρευση-άρδευση-αποχέτευση, διαχείριση στερεών απορριμμάτων στη βάση των νέων πιο αυστηρών ευρωπαϊκών κανόνων, προστασία και αποκατάσταση ευαίσθητων οικοσυστημάτων, αντιπλημμυρική αντισεισμική και αντιπυρική προστασία, ανάπλαση και επανάχρηση υποβαθμισμένων και εγκαταλελειμμένων χώρων και εγκαταστάσεων ιδίως στις πόλεις), β) στα έργα ενεργειακής εξοικονόμησης στο υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα, γ) στα έργα αναβάθμισης των κοινωνικών υποδομών υγείας – παιδείας – φοιτητικών εστιών και δ) στην βελτίωση και εκσυγχρονισμό των υποδομών.

Τα μεγάλα έργα υποδομών και μεταφορών αποτυπώνονται στο εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Υποδομών που συντάχθηκε επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ από τα υπουργεία Υποδομών - Μεταφορών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την EBRD.

Στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, η ακτοπλοΐα διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στην συνδεσιμότητα των νησιών. Βασικός στόχος είναι ο μακροπρόθεσμος ανασχεδιασμός του ακτοπλοϊκού δικτύου, η ανάπτυξη ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της ακτοπλοΐας, καθώς και η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός του ακτοπλοϊκού στόλου, που οφείλει να ακολουθεί τις επιταγές της πράσινης μετάβασης, με την αξιοποίηση τεχνολογιών πρόωσης φιλικών προς το περιβάλλον (ηλεκτρικά πλοία, LNG, υβριδικά πλοία).

Για την εξυπηρέτηση των νέων πλοίων που χρησιμοποιούν πράσινες τεχνολογίες και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των συμβατικών πλοίων απαιτείται ο ανασχεδιασμός και η υιοθέτηση πράσινων τεχνολογιών στα λιμάνια ακτοπλοΐας. Ταυτόχρονα απαιτείται ο εκσυγχρονισμός και η αναδιοργάνωση του συστήματος λιμενικής διακυβέρνησης σε ότι αφορά τα Λιμενικά Ταμεία και η ενίσχυση των θεσμών δημοσίου ελέγχου στα λιμάνια της χώρας.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι επίσης τα ζητήματα προσβασιμότητας των νησιωτικών και απομακρυσμένων περιοχών σε σχέση με το ενεργειακό σύστημα και τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα υψηλών ταχυτήτων.

Στο εθνικό επίπεδο, η ανάπτυξη των μεταφορικών, ενεργειακών και τηλεπικοινωνιακών δικτύων και η ένταξή τους στο διευρωπαϊκό σύστημα ενισχύσει την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας προσφέρει δυνατότητες συνεργασίας ιδίως με τις Βαλκανικές χώρες στο πλαίσιο της Βαλκανικής Συνανάπτυξης και ενδυναμώνει τον διεθνή ρόλο της χώρας. Βασική προτεραιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου και η κάλυψη των κενών και ασυνεχειών (missing links) στο πολυτροπικό σύστημα μεταφορών (διασύνδεση λιμανιών και αεροδρομίων με το σιδηροδρομικό και οδικό σύστημα). Η ενίσχυση του μεταποιητικού τομέα αποτελεί επίσης προτεραιότητα μέσω της σύνδεσης των βιομηχανικών περιοχών με τα μεταφορικά ενεργειακά και τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και με το δίκτυο της εφοδιαστικής αλυσίδας.

2.10 Βιομηχανία

Η βιομηχανική πολιτική βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης για την ανάπτυξη, καθώς στην Ευρώπη αναγνωρίζεται και πάλι η αναγκαιότητα επέκτασης και ενδυνάμωσης της. Η αιχμή της νέας βιομηχανικής πολιτικής προσανατολίζεται προς τα νέα ζητήματα της καινοτομίας, της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης.

Η βιομηχανική πολιτική καλείται να συμβάλλει στην αύξηση συμμετοχής του ποσοστού της βιομηχανικής παραγωγής στο ΑΕΠ, που αποτελεί και κοινή ευρωπαϊκή πολιτική, στον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμός της, και στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της.

Η ελληνική βιομηχανία βρίσκεται στον πυρήνα της πράσινης μετάβασης καθώς έχει ισχυρή παρουσία στον κλάδο επεξεργασίας σιδήρου, αλουμινίου και τσιμέντου, οι οποίοι αποτελούν διακριτό πόλο στην ευρωπαϊκή πολιτική της πράσινης μετάβασης. Η ομαλή μετάβαση και η διατήρηση των εξαγωγικών επιδόσεων των κλάδων αυτών επιβάλλει συγκεκριμένες πολιτικές στήριξης.

Η κυκλική οικονομία δημιουργεί νέα πεδία ανάπτυξης για την ελληνική βιομηχανία. Η διαχείριση και ανατροφοδότηση του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της οικονομίας, αποτελεί πεδίο ανάπτυξης της οικονομίας της γνώσης, παράγει υψηλή υπεραξία, αξιοποιεί και σέβεται τους φυσικούς και περιβαλλοντικούς πόρους και, δημιουργεί θέσεις εργασίας. Βελτιώνει τους δείκτες παραγωγικότητας των πόρων και της ενέργειας και είναι απολύτως συμβατή με τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα και την κοινωνική οικονομία.

Παραδοσιακοί κλάδοι που αφέθηκαν να παρακμάσουν στις δεκαετίες της αποβιομηχάνισης παρουσιάζουν ισχυρές προοπτικές. Η αμυντική βιομηχανία (λόγοι εθνικοί επιβάλλουν την ανάπτυξή της), τα ναυπηγεία, η χημική βιομηχανία, είναι κλάδοι που με κατάλληλες πολιτικές δύνανται να αξιοποιήσουν τη συσσωρευμένη τεχνογνωσία και να προσελκύσουν ένα νέο κύκλο σημαντικών επενδύσεων.

Η Ψηφιακή Μετάβαση μπορεί να αναδείξει νέα πεδία βιομηχανικής επέκτασης σε κλάδους που έχουν σήμερα παρουσία στο τρέχον τεχνολογικό σύστημα αλλά που η διεύρυνση τους είναι εφικτή αξιοποιώντας τις καινοτομικές δυνατότητες και το ανθρώπινο δυναμικό της χώρας και αξιοποιώντας τις αναδιατάξεις στις διεθνείς

αλυσίδες αξίας. Αναδιατάξεις που υπαγορεύονται σε μεγάλο βαθμό επίσης από τις ανάγκες που έφερε στην επιφάνεια η πανδημία και οι οποίες υπαγορεύουν την ανάγκη για μερική τουλάχιστον μεταστροφή από το πλήρες παγκοσμιοποιημένο μοντέλο των αλυσίδων αξίας σε ένα περισσότερο τοπικό, εθνικό ή ευρωπαϊκό μοντέλο παραγωγής βασικών πρώτων υλών και αγαθών πρώτης ανάγκης όπως είναι το υγειονομικό υλικό. Οι αναδιατάξεις αυτές υπαγορεύονται επιπλέον από την ανάγκη να μειωθεί το περιβαλλοντικό κόστος στη μεταφοράς πρώτων υλών και αγαθών και να επιτευχθεί ένα ελάχιστο επίπεδο αυτάρκειας και ασφάλειας για ένα βασικό τμήμα της βιομηχανικής παραγωγής.

Το αναπτυξιακό όφελος από μια σημαντική αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας στην Ελλάδα με τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν είναι κορυφαίας σημασίας τόσο με όρους οικονομικής υπεραξίας όσο και με όρους ποιότητας και ποσότητας θέσεων απασχόλησης.

Στην επόμενη περίοδο κατά προτεραιότητα η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία θα επικεντρωθεί σε:

- Μέτρα ενίσχυσης των ΜΜΕ, ιδίως των πολύ μικρών με προγράμματα συνεργασίας, συγχωνεύσεων και επιχειρηματικής διαδοχής (συμπεριλαμβανόμενης και της εξαγοράς επιχειρήσεων από συνεταιρισμούς εργαζομένων).
- Μέτρα ενίσχυσης των επιχειρήσεων για παραγωγικές επενδύσεις με σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία και κίνητρα φορολογικά ή άλλα που θα έχουν μόνιμο χαρακτήρα (σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα).
- Θέσπιση φορολογικών κινήτρων για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται σε παραγωγικούς κλάδους της κυκλικής οικονομίας.
- Μέτρα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας (μείωση ενεργειακού κόστους, διευθέτηση χωροταξικού και πολεοδομικού πλαισίου, μείωση γραφειοκρατικών διαδικασιών αδειοδοτήσεων και πιστοποιήσεων)

2.11 Ενέργεια

Η Ελλάδα σήμερα έχει κάνει μεγάλη πρόοδο στις ΑΠΕ και βρίσκεται πολύ ψηλά στην ευρωπαϊκή κατάταξη. Παράγει σχεδόν το ένα τρίτο της ενέργειας, από εναλλακτικές πηγές (ήλιο, αέρα και νερό). Η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει πρωτοπόρο χώρα στην μετάβαση για παραγωγή ενέργειας χωρίς ρύπους και να πετύχει τους ευρωπαϊκούς στόχους για το 2030 (διπλασιασμός των ΑΠΕ) και το 2050 (μηδενικές εκπομπές άνθρακα). Η ενεργειακή πολιτική της μετάβασης συνδυάζει τα οικονομικά κριτήρια (φθηνή ενέργεια), της ενεργειακής ασφάλειας (μικρής εξάρτησης από μη ελεγχόμενους παράγοντες) και προστασίας του περιβάλλοντος (επίτευξη των στόχων).

Ο τομέας της ενέργειας θα μεταμορφωθεί ριζικά καθώς θα προχωράει ο πράσινος μετασχηματισμός της οικονομίας. Η κατοικία (ψύξη, θέρμανση), οι μεταφορές (ηλεκτρικό αυτοκίνητο) και η βιομηχανία θα είναι οι τομείς που θα εξηλεκτριστούν, αντικαθιστώντας πρώτα το πετρέλαιο και μετά το φυσικό αέριο. Η μετάβαση αυτή θα μεταβάλλει άρδην τις υποδομές σε δίκτυα ηλεκτρισμού και σε μορφές αποθήκευσης της ενέργειας.

Κατά τη μεταβατική περίοδο, καθώς θα περιορίζεται ο ρόλος του λιγνίτη, το φυσικό αέριο θα παραμείνει ως καύσιμο γέφυρα. Η Ελλάδα έχει προνομιακή θέση στη διεθνή διαχείριση του φυσικού αερίου λόγω των διασυνδέσεων με τα Βαλκάνια, τη ΝΑ

Μεσόγειο και την Ιταλία. Με τις υφιστάμενες και τις σχεδιαζόμενες υποδομές, μαζί με την ενοποίηση των σχετικών αγορών η Ελλάδα θα παραμείνει κόμβος κατά τη μεταβατική περίοδο με σημαντικά οφέλη για την ενεργειακή ασφάλεια και την οικονομία.

Η ενεργειακή πολιτική καλείται να στηρίξει τη βιομηχανία και τον αγροτικό τομέα κατά την περίοδο της μετάβασης με συγκεκριμένα σχέδια και μέτρα που θα διασφαλίζουν την βιωσιμότητα και την ενίσχυση των επιδόσεων τους. Ταυτόχρονα η εξοικονόμηση ενέργειας αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ενεργειακής στρατηγικής. Η “καλύτερη ενέργεια” είναι “αυτή που δεν παράγεται”. Συνεπώς όπως προβλέπεται και στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα οι σημαντικές παρεμβάσεις αφορούν στην εξοικονόμηση ενέργειας. Στόχος, είναι το 2030 να καταναλώνουμε τα δύο τρίτα της ενέργειας που θα καταναλώναμε με βάση τις προβλέψεις του 2007. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται ετησίως να αναβαθμίζονται ενεργειακά περίπου 50.000 κατοικίες και κτίρια το χρόνο, απαιτείται τα μισά αυτοκίνητα που θα κυκλοφορούν το 2030 να είναι ηλεκτρικά και να έχουν επιτευχθεί σημαντικές εξοικονομήσεις σε βιομηχανία και γεωργία.

Η ενεργειακή αγορά θα αλλάξει πολύ. Θα διαφοροποιηθεί με την ανάπτυξη των ΑΠΕ από μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και από τοπικά σχήματα και τις ενεργειακές κοινότητες. Ένα μέρος της παραγωγής θα περάσει στους ίδιους τους καταναλωτές, είτε πρόκειται για την κατοικία, είτε πρόκειται για άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Η αγορά ενέργειας θα χρειαστεί σημαντικά έργα υποδομής καθώς και ένα σύνθετο ρυθμιστικό πλαίσιο που θα διευκολύνει αυτήν τη μετάβαση. Κεντρικός πυλώνας στο ενεργειακό σύστημα παραμένει η ΔΕΗ. Η ΔΕΗ με το μεγάλο ειδικό βάρος σε παραγωγή, διανομή και τη λιανική αγορά ενέργειας παραμένει ο στρατηγικός φορέας στη πράσινη μετάβαση.

Το σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία περιλαμβάνει:

- Αναθεώρηση του Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα με πιο φιλόδοξους στόχους στο πλαίσιο της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας.
- Παραμονή της ΔΕΗ υπό δημόσιο έλεγχο με άμεση στροφή προς τις ΑΠΕ και νέες ενεργειακές υπηρεσίες, εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα της χωρίς απώλεια του κοινωνικού της χαρακτήρα. Διατήρηση του δημόσιου ελέγχου των δικτύων μεταφοράς και διανομής, ως φυσικών μονοπωλίων - στρατηγικών υποδομών με μέτρα εκσυγχρονισμού και εξασφάλιση της οργανωτικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας τους με αποκλειστικό στόχο την εξυπηρέτηση του πολίτη.
- Ολοκλήρωση της αναθεώρησης του Ειδικού Χωρικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα στον ενεργειακό τομέα και τους κλιματικούς στόχους.
- Στήριξη μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων της Αναπτυξιακής Τράπεζας, θεσμικών διευκολύνσεων και άλλων κινήτρων των ενεργειακών κοινοτήτων, των νοικοκυριών και των ΜμΕ, που θα αναλάβουν το 50% της νέας ανάπτυξης των ΑΠΕ.
- Προγράμματα ενίσχυσης της ενεργειακής αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας για τα νοικοκυριά τις επιχειρήσεις και το δημόσιο σε κλίμακα που να επιτυγχάνει τους στόχους του ΕΣΕΚ.
- Θεσμοθέτηση κανονιστικού πλαισίου για την αποθήκευση ενέργειας, την παραγωγή ενέργειας από άλλες πηγές (πχ. υδρογόνο), τα offshore αιολικά πάρκα.

- Μείωση ενεργειακού κόστους για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, συμβάλλοντας στην ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος και της ανταγωνιστικότητας.
- Επιτάχυνση της ηλεκτρικής διασύνδεσης των νησιών και της διασυνδεσιμότητας με όμορες χώρες.
- Ανάπτυξη ενεργειακά αυτόνομων μικρών νησιών με σεβασμό στο ευαίσθητο φυσικό – οικιστικό – πολιτισμικό περιβάλλον τους.

2.12 Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα

Η παγκόσμια τάση για την οικονομική σημασία του αγροτοδιατροφικού τομέα εμφανίζει μια καθοδική πορεία σε ότι αφορά στο σκέλος της άμεσα πρωτογενούς παραγωγής. Παρ' όλα αυτά στην Ελλάδα η σημασία του παραμένει υψηλή, 4.3% συμβολή στο ΑΕΠ, 12% στην απασχόληση και 1/5 στις εξαγωγές ενώ απορροφά πάνω από το 50% του συνόλου των ευρωπαϊκών πόρων που εισρέουν στη χώρα, ήτοι 2.8 δις ετησίως. Εάν δε προσθέσει κανείς την συμβολή της βιομηχανίας τροφίμων και τις διακλαδικές συνδέσεις με τον τουρισμό και την εστίαση τότε ο αγροτοδιατροφικός τομέας συγκροτεί έναν σημαντικό πυλώνα της οικονομίας. Άρα η σημασία του σχεδιασμού δημοσίων πολιτικών, που θα πλαισιώσουν τις ευρωπαϊκές στα πλαίσια της σύνταξης του εθνικού στρατηγικού σχεδίου με βάση τις κατευθύνσεις της νέας ΚΑΠ και των στρατηγικών της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ «βιοποικιλότητας» και «από το αγρόκτημα στο πιάτο», είναι περισσότερο από προφανές.

Τρεις πρέπει να είναι οι βασικές αξίες που πρέπει να υπηρετεί μια πρόταση για την αγροτική ανάπτυξη του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ στοχεύοντας σε ένα παραγωγικό και αναπτυξιακό πρότυπο που θα έχει ως στρατηγικό στόχο την ποιότητα και ασφάλεια των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων και τροφίμων και την πρόσβαση των καταναλωτών σε αυτά, η διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος για τον παραγωγό, η προστασία του περιβάλλοντος, του κλίματος και του τοπίου και η κοινωνική συνοχή της υπαίθρου.

Με δεδομένα τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής γεωργίας (μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος) και την υψηλή γεωκλιματική διαφοροποίηση των καλλιεργειών, ο στρατηγικός μας προσανατολισμός στοχεύει αφενός στη βελτίωση, από άποψης αποδοτικότητας, του μοντέλου της εντατικής, μαζικής παραγωγής (commodity system of production) που στηρίζεται από τις επιδοτήσεις και χαρακτηρίζεται από χαμηλές τιμές και ισχυρό διεθνή ανταγωνισμό, και αφετέρου στη σταδιακή μετατόπιση προς το μοντέλο της παραγωγής προϊόντων ποιότητας και ταυτότητας, γεωγραφικών ενδείξεων και οργανικής γεωργίας, ασφάλειας και πιστοποίησης. Προϊόντα στα οποία μπορεί να εντοπιστεί και το συγκριτικό πλεονέκτημα της ελληνικής γεωργίας.

Κρίσιμο διαφοροποιητικό στοιχείο ανάμεσα στα συγκεκριμένα μοντέλα είναι η σχέση τους με τους φυσικούς πόρους, αφού η διαφοροποιημένη, ποιοτική και υψηλής προστιθέμενης αξίας παραγωγή είναι φιλικότερη προς το περιβάλλον, σε σύγκριση με τη μαζική και ομογενοποιημένη παραγωγή του εντατικού μοντέλου, και μπορεί μάλιστα να αξιοποιηθεί καλύτερα στη σύνδεση του πρωτογενούς τομέα με τη μεταποίηση, τον τουρισμό, την γαστρονομία και τους υπόλοιπους τομείς που σχετίζονται με το σύστημα αγροδιατροφής.

Και στις δυο περιπτώσεις, όμως, η ικανοποιητική διατροφική επάρκεια και η λειτουργικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού της χώρας θα έχουν υψηλή προτεραιότητα.

Το Σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία περιλαμβάνει πέντε στρατηγικές προτεραιότητες

- Ειδικό σχέδιο παρεμβάσεων για τη δημογραφική ανανέωση: πολιτική γης, διαδοχής, αξιοποίηση σχολάζουσας δημόσιας αγροτικής γης, πολιτική επενδυτικών κινήτρων, ανάπτυξη χρηματοδοτικών εργαλείων και φορολογικών κινήτρων.
- Ενιαίο Εθνικό λειτουργικό σύστημα διαχείρισης γνώσης, κατάρτισης, έρευνας, καινοτομίας, ψηφιοποίησης της γεωργίας, νέων τεχνολογιών και γεωργικών συμβουλών με στόχο την αύξηση της παραγόμενης αξίας των προϊόντων και τη μείωση του κόστους παραγωγής των.
- Εθνικό σχέδιο ενίσχυσης της τοπικής παραγωγής με σύντομες αλυσίδες αξίας και μικρό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.
- Εκπόνηση, προσαρμογή και εφαρμογή Εθνικών, Ευρωπαϊκών και Διεθνών συστημάτων ποιότητας για την διασφάλιση και προαγωγή της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων με προστασία της προέλευσης και της ταυτότητάς τους, με την παροχή ειδικών κινήτρων και τεχνογνωσίας σε συνεργασία με τα ελληνικά πανεπιστήμια προς αυτήν την κατεύθυνση
- Βελτίωση θεσμικού πλαισίου για την ανασύνταξη των συνεταιρισμών, ανάπτυξη των ομάδων παραγωγών και κοινωνικής οικονομίας. Πρόσβαση σε χρηματοδότηση και ενίσχυση των δικτύων καθετοποίησης και δημιουργίας αλυσίδων αξίας καθώς και παροχή φορολογικών κινήτρων.

Τα κύρια «υποκείμενα» που θα φέρουν το βάρος αυτής της παραγωγικής ανασύνταξης και προσαρμογής θα είναι κυρίως το δυναμικό δημογραφικά, εκπαιδευτικά και επιχειρηματικά τμήμα του αγροτικού πληθυσμού, οι συλλογικές μορφές οργάνωσης (συνεταιρισμοί, ομάδες παραγωγών, οι διεπαγγελματικές οργανώσεις κοκ) και ο επιχειρηματικός κόσμος της αγροδιατροφής με την κατάλληλη υποστήριξη.

Τα παραπάνω μπορούν να οδηγήσουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας στο επίπεδο της ποιότητας, ασφάλειας και τιμών ενισχύοντας το εισόδημα του παραγωγού και στηρίζοντας την απασχόληση. Επιπλέον, μπορούν να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, του κλίματος και της βιοποικιλότητας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της νέας ΚΑΠ, ενώ ταυτόχρονα δύνανται να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή με τη δημογραφική ανανέωση του αγροτικού πληθυσμού, την οικονομική διαφοροποίηση στην ύπαιθρο, τις διακλαδικές συνέργειες αλλά και την υιοθέτηση «έξυπνων παρεμβάσεων» σε κοινωνικές υποδομές (μεταφορές, επικοινωνία, τεχνολογία, κοινωνικές, οργανωτικές, τεχνολογικές καινοτομίες).

2.13 Τουρισμός – Δημιουργική Οικονομία

Οι αναπτυξιακοί και περιβαλλοντικοί στόχοι του σχεδίου του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ επιτάσσουν την καθολική μεταστροφή του ελληνικού τουριστικού προϊόντος στην τροχιά της πράσινης ανάπτυξης. Ο τρόπος που αναπτύχθηκε ο τομέας τις προηγούμενες δεκαετίες, πρόσθεσε μεγάλο περιβαλλοντικό κόστος και ουσιαστικά ενεργοποίησε δυνάμεις που υπονομεύουν μακροπρόθεσμα τις προοπτικές του ίδιου του τουριστικού προϊόντος.

Η υγειονομική ασφάλεια είναι μία από τις συνθήκες που επέτρεψαν την απρόσκοπτη αύξηση της τουριστικής ζήτησης στα προηγούμενα 50 χρόνια. Η σημερινή κρίση λόγω της πανδημίας δεν είναι ενδεικτική μόνο των διαρθρωτικών προβλημάτων του ελληνικού τουρισμού αλλά και των οικονομικών εξωτερικοτήτων, όπως η υγεία, που καθιστούν τον κλάδο τόσο ευάλωτο. Η πανδημία, όμως, είναι αφορμή για να καταστούν ορατοί οι εξω-οικονομικοί θεσμοί και οι σχέσεις που είναι απαραίτητες για να λειτουργεί το τουριστικό κύκλωμα. Ομοίως είναι αφορμή για να αναστοχαστούμε σχετικά με το μέγεθος της έκθεσης της ελληνικής οικονομίας στις φυσικές μορφές επισφάλειας του τουριστικού κυκλώματος. Ο Διεθνής Οργανισμός Τουρισμού (WTO) προβλέπει σταδιακή μόνο ανάκαμψη του τουρισμού από το 2021, ανάλογα με την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Ωστόσο, η επιστροφή στα επίπεδα της διεθνούς κίνησής θα χρειαστεί χρόνο.

Πέρα όμως, από τις ποσοτικές προβλέψεις, η κρίση του κορωνοϊού θα αφήσει σε μεσο-μακροπρόθεσμη βάση και το αποτύπωμα της στα χαρακτηριστικά της ζήτησης στον τουρισμό. Πρώτον, η ανάγκη υποδομών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης θα αποτελεί για τα αμέσως επόμενα χρόνια *ipso facto* προϋπόθεση για να κάνει κάποιος ένα ταξίδι αναψυχής. Δεύτερον, κάτι που δημιουργεί αντίρροπες τάσεις στο πρώτο, οι χώροι μαζικής συγκέντρωσης θα αποτελούν τη βασική εστία υγειονομικού κινδύνου, επομένως η τουριστική ζήτηση θα προσανατολιστεί σε χώρους με μικρότερη συγκέντρωση ανθρώπων κλπ. Τρίτον, η μαζική μετακίνηση θα αποφεύγεται. Για τους λόγους αυτούς στις προβλέψεις του WTO οι απομονωμένοι νησιωτικοί προορισμοί αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο από τους ηπειρωτικούς.

Πέρα από τα πάγια διαρθρωτικά του προβλήματα δηλαδή την εποχικότητα, τη κατά κεφαλήν δαπάνη των επισκεπτών και τη χρονική συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας, η βασικότερη αδυναμία του ελληνικού τουρισμού σήμερα είναι η υπερεξάντληση των περιβαλλοντικών πόρων στους οποίους στηρίζεται και η αδυναμία των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, υγείας και των δικτύων υποδομών να τον υποστηρίξουν.

Έχει έρθει η ώρα να σκεφτούμε ότι στόχος της εθνικής τουριστικής πολιτικής πρέπει να είναι η μεγιστοποίηση της απόδοσης των επενδεδυμένων κεφαλαίων στο χώρο και εν γένει στο κτιριακό δυναμικό της χώρας. Το ελληνικό ξενοδοχειακό δυναμικό, στη συντριπτική του πλειοψηφία, είναι αποτέλεσμα κρατικών ενισχύσεων. Οι νέες κρατικές ενισχύσεις στον τουρισμό θα πρέπει να αφορούν την αναζωογόνηση του υφιστάμενου ξενοδοχειακού δυναμικού, την αποκατάσταση παραδοσιακών οικισμών για τουριστικούς σκοπούς και την ανάπλαση του αστικού ιστού. Οι πόροι που θα έχουμε στη διάθεση μας (ευρωπαϊκοί πόροι, Ταμείο Ανάκαμψης, Εθνικό ΠΔΕ) για την ενεργειακή εξοικονόμηση επαρκούν για να αναζωογονηθεί το σύνολο των καταλυμάτων φιλοξενίας της χώρας.

Στο σχέδιο της Αριστεράς, η νέα γενιά δημόσιων έργων, υπό την οπτική πάντοτε της τουριστικής ανάπτυξης της χώρας, δεν αποσκοπεί απλά στην αύξηση της ικανότητας της μετακίνησης αλλά στην αύξηση της ανθεκτικότητας των υποδομών που στηρίζουν την τουριστική κατανάλωση. Για το λόγο αυτό, οι δημόσιες επενδύσεις του αύριο είναι ακριβώς οι επενδύσεις σε κοινωφελή δίκτυα υποδομών και πρέπει να κατευθυνθούν στο νερό, στην ανακύκλωση, στα αντιπλημμυρικά έργα, στην ποιότητα του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου. Ειδικά για τα ελληνικά νησιά πρέπει να αρθεί ένα μόνιμο χαρακτηριστικό επισφάλειας, που απειλεί να πλήξει μεσοπρόθεσμα την αξιοπιστία τους, επειδή δεν έχουν γιατρούς και ένα αξιόπιστο σύστημα πρωτοβάθμιας

υγείας. Οι δημόσιες επενδύσεις σε αυτόν τον τομέα είναι (και για αυτό τον λόγο) περισσότερο απαραίτητες από ποτέ.

Η συζήτηση για πανδημία του Covid-19 τείνει να ανακινήσει στην δημόσια σφαίρα τη συζήτηση για ένα άλλο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που θα είναι απολύτως φιλικό στο περιβάλλον. Δεν μπορεί να θέλουμε μόνο να εμπλουτίσουμε το ελληνικό τουριστικό προϊόν με ολίγον «πράσινο». Αντίθετα ο στόχος μας πρέπει να είναι το καθολικό πρασίνισμα του ελληνικού τουρισμού μέσα από σειρά παρεμβάσεων που θα μηδενίσουν τη χρήση πλαστικού από την τουριστική κατανάλωση, θα εξαφανίσουν τις μηχανές εσωτερικής καύσης από τα τουριστικά νησιά, θα δημιουργήσουν ισχυρές συμμαχίες και benchmarking υπέρ της βιολογικής γεωργίας κ.ο.κ Είναι επομένως αναγκαίος ο προσανατολισμός της κρατικής χρηματοδότησης **αποκλειστικά** στον πράσινο μετασχηματισμό και την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

Η σύγχρονη πολιτισμική δημιουργία μαζί με την πολιτισμική κληρονομιά που οφείλουμε να προστατέψουμε και να διαφυλάξουμε έχει πάνω από όλα ταυτοτική σχέση με την ελληνική κοινωνία και άρα αποτελεί θεμέλια αξία. Αποτελεί επίσης πόρο προς αξιοποίηση για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας (που ενισχύεται σημαντικά μέσω του τουρισμού). Η σχέση τουρισμού - δημιουργικής οικονομίας στο πλαίσιο της περιβαλλοντικά βιώσιμης ανάπτυξης διαμορφώνει ένα οικονομικό σύμπλεγμα αμοιβαίας επωφελούς αλληλοτροφοδότησης και παραγωγής υπεραξίας. Στόχος της πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ είναι ο τουρισμός και η δημιουργική οικονομία να συμβάλλουν αποφασιστικά στην μετάβαση σε ένα βιώσιμο παραγωγικό σύστημα όπου οι πολιτισμικές αξίες, το φυσικό περιβάλλον και το ανθρώπινο κεφάλαιο θα είναι τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα.

Η συσσώρευση, αναπαραγωγή και επένδυση συμβολικού κεφαλαίου (κύρους) μετασχηματίζει τον πολιτισμό και την κουλτούρα σε παραγωγικό και αναπτυξιακό πόρο μέσω της δημιουργικής οικονομίας, με δρώντες που δραστηριοποιούνται στα πεδία της παραγωγής, της διανομής και της επικοινωνίας. Σε συνδυασμό με τις νέες τεχνολογίες, τα ΜΜΕ, την κοινωνική δικτύωση, τον τουρισμό και τις νέες πολιτισμικές πρακτικές, ο τομέας της δημιουργικής οικονομίας αποτελεί σημαντικό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο, υπογραμμίζεται η σημασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών και καλλιτεχνών, το εργασιακό περιβάλλον και οι δίκαιες αμοιβές. Στόχος του αναπτυξιακού σχεδίου του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ είναι η υποστήριξη του πολιτισμικού πεδίου, ώστε να αναπτυχθεί η δημιουργική και οικονομική προοπτική του.

Παράλληλα το Σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ περιλαμβάνει:

- Διαμόρφωση εθνικού master plan για την τουριστική ανάπτυξη με μέριμνες για την βιώσιμη και αειφόρο εκμετάλλευση των πολιτισμικών και περιβαλλοντικών πόρων της χώρας και τη δημιουργία κινήτρων για την αποσυμφόρηση κορεσμένων τουριστικά περιοχών.
- Θεσμοθέτηση συστήματος κατάταξης των τουριστικών υποδομών με περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς.
- Θεσμοθέτηση συστήματος ανταμοιβής με όρους προβολής και δημόσιας χρηματοδότησης για τουριστικές περιοχές που θα δεσμευτούν στην πράσινη μετάβαση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών.

- Απαγόρευση εγκατάστασης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές Natura μέχρι την έκδοση της εκάστοτε μελέτης διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής ξεχωριστά.
- Πρόγραμμα αναβάθμισης των κτιριακών και ψηφιακών υποδομών των μουσείων και των επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων, καθώς και διαμόρφωση σε επισκέψιμους χώρων που σήμερα είναι μη προσβάσιμοι, μέσα από την αξιοποίηση των πόρων από τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο για τον κινηματογράφο, δημιουργία προγράμματος εγγυοδοσίας δανείων παραγωγής οπτικοακουστικών έργων και επενδυτικού ταμείου για οπτικοακουστικές παραγωγές.
- Επέκταση του επενδυτικού κινήτρου του cash rebate για νέες κινηματογραφικές παραγωγές και τηλεοπτικές μυθοπλασίες από 35% σε 45%.

Σύνοψη κεφαλαίου -Βασικές Παρεμβάσεις

Πράσινη Δίκαιη Μετάβαση

Η Πράσινη Δίκαιη Μετάβαση επιδιώκει να πετύχει τους ενδιάμεσους στόχους του 2030 και τον τελικό του 2050 (μηδενική εκπομπή ρύπων) για την κλιματική αλλαγή, με όρους ενεργειακής δημοκρατίας, αποφυγής των κοινωνικών αποκλεισμών και με συμβολή της μετάβασης στην παραγωγική ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Νέο Εθνικό Σχέδιο Μετάβασης με πιο προωθημένους στόχους για το 2030.
- Ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών και χωροταξικών μεταρρυθμίσεων (κτηματολόγιο, δασικοί χάρτες, αιγιαλός, ρέματα και τοπικά χωρικά σχέδια
- Νέα περιβαλλοντική νομοθεσία για πράσινους στόχους σε βιομηχανία, αγροτική οικονομία, και προστασία του περιβάλλοντος.
-

4η Βιομηχανική Επανάσταση

Η ελληνική οικονομία θα αξιοποιήσει τη 4η βιομηχανική επανάσταση με τη διασύνδεση της έρευνας με την οικονομία της γνώσης, την δίκαιη μετάβαση για πολίτες και εργαζόμενους και την επιλογή των τομέων που διαφαίνεται ισχυρό πλεονέκτημα με βάση το επίπεδο της έρευνας, της καινοτομίας, του ανθρώπινου κεφαλαίου και των επιχειρήσεων.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Θεσμοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών και κινήτρων για τη μεταφορά τεχνολογίας και τις επενδύσεις υψηλού επιχειρηματικού ρίσκου στην καινοτομία.
- Πλαίσιο κινήτρων για την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και των παραγωγικών επιχειρήσεων έντασης Γνώσης.
- Αύξηση πόρων για την υποστήριξη των ερευνητικών φορέων.
- Αδιάλειπτη ενίσχυση και εξασφάλιση του έργου του ΕΛΙΔΕΚ.
- Κίνητρα επιστροφής επιστημόνων από το εξωτερικό.
- Δημιουργία Πόλων Καινοτομίας με τη συνεργασία ερευνητικών κέντρων, πανεπιστημίων και επιχειρήσεων.
- Εφαρμογή Καινοτόμων Δημόσιων Προμηθειών.

Το κράτος και οι φορείς της πράσινης μετάβασης

Μετά από μια μακρά περίοδο υποβάθμισης του κράτους αναφορικά με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, επί ΣΥΡΙΖΑ διαμορφώθηκε το σχέδιο Αναπτυξιακής Στρατηγικής και έγιναν 16 Περιφερειακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση των Περιφερειών της χώρας. Εν μέσω της πανδημίας και της οικονομικής κρίσης, ο ρόλος του κράτους επανέρχεται ισχυρότερος παντού, καθώς καλείται να έχει ενεργό ρόλο στο σχεδιασμό της μετάβασης και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων. Ο σχεδιασμός είναι συμμετοχικός και αποβλέπει στην ισχυρή ανασυγκρότηση των περιφερειών. Η επενδυτική επιτάχυνση καλείται να κινητοποιήσει δη-

μόσιες, ιδιωτικές, και κοινωνικές επιχειρήσεις, σε μια προσπάθεια σύνδεσης της πράσινης μετάβασης με την παραγωγική ανασυγκρότηση.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Ανασύσταση και στήριξη αναπτυξιακών φορέων στη δημόσια διοίκηση.
- Επικαιροποίηση εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής.
- Επικαιροποίηση περιφερειακών σχεδίων.
- Κλαδικά σχέδια πράσινης μετάβασης και κυκλικής οικονομίας.
- Μέτρα βελτίωσης κρατικών εταιρειών και εταιρειών του κοινωνικού τομέα

Η χρηματοδότηση και το τραπεζικό σύστημα

Η οικονομία στερείται αναπτυξιακών και επενδυτικών τραπεζών, ενώ το τραπεζικό σύστημα παραμένει εγκλωβισμένο στη διαχείριση των κόκκινων δανείων με προβληματικές στρατηγικές και ενδογενείς αδυναμίες. Η ίδρυση της Αναπτυξιακής Τράπεζας ήταν το πρώτο βήμα. Η χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης θα κινητοποιήσει του πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης, του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και των ΕΣΠΑ. Η ενίσχυση της Αναπτυξιακής Τράπεζας είναι κομβικό σημείο. Στο τραπεζικό σύστημα το δημόσιο πρέπει να ενεργοποιήσει τα μετοχικά του δικαιώματα και να συνδράμει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του τραπεζικού τομέα προκειμένου να αποκατασταθεί η συμβολή του στη χρηματοδότηση της μετάβασης.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Το δημόσιο, ως μέτοχος, στη μεταμνημονιακή εποχή, πρέπει να ασκήσει τα δικαιώματα του στη διοίκηση των τραπεζικών ιδρυμάτων.
- Ανάπτυξη του παράλληλου συστήματος χρηματοπιστωτικών θεσμών (επενδυτικών και συνεταιριστικών τραπεζών, ταμειωτηρίων, και επενδυτικών ταμείων ειδικού σκοπού).
- Μέτρα για την πιο ορθολογική πολιτική των τραπεζών στη χρηματοδότηση της οικονομίας
- Αποφασιστική διαχείριση των κόκκινων δανείων με μέριμνες για την βιώσιμη και παραγωγική οικονομία.
- Εισαγωγή πιο σαφούς νομοθεσίας για τα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες και την τιμολόγηση τους και ενίσχυση των εποπτικών θεσμών.
- Κατάργηση του πτωχευτικού κώδικα.

Δημόσια Περιουσία

Η δημόσια περιουσία που περιλαμβάνει επιχειρήσεις, ακίνητα και αγροτική και αστική γη απαιτεί μία ριζική αναμόρφωση. Η ενοποίηση της διαχείρισης σε ένα φορέα επιβάλλει επανασχεδιασμό της κεντρικής στρατηγικής για τις δημόσιες επιχειρήσεις, και εκτεταμένες παρεμβάσεις στην αξιοποίηση των ακινήτων σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και την τοπική

- Απαραίτητες θεσμικές αλλαγές τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και των τοπικών κοινωνιών στη χάραξη της πολιτικής για τις δημόσια περιουσία.
- Κατάργηση του ΤΑΙΠΕΔ, και μεταφορά του χαρτοφυλακίου του στη μητρική εταιρεία/ ενιαίο φορέα διαχείρισης.
- Ολοκλήρωση της συνολικής καταγραφής της δημόσιας ακίνητης περιουσίας σε ένα ενιαίο μητρώο συνδεδεμένο με το Κτηματολόγιο και με άλλες βάσεις δημόσιων δεδομένων.
- Αξιοποίηση της εμπορικής ακίνητης περιουσίας, μετά από κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου

ου που θα περιλαμβάνει την ομαδοποίηση και προτεραιοποίηση παραγωγικών στοιχείων.

- Αξιοποίηση εκμεταλλεύσιμων καλλιεργήσιμων εκτάσεων συμβάλλοντας στην ενίσχυση του αναπτυξιακού αποτυπώματος του αγροτοδιατροφικού συμπλέγματος.

Υποδομές και μεταφορές

Η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης επιβάλλει την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και αντοχής των υποδομών απέναντι στα όλο και πιο έντονα καιρικά φαινόμενα και στον κίνδυνο καταστροφών και στο επίπεδο της εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα ιδίως στο σύστημα των μεταφορών. Επιπλέον οι πάγιες ελλείψεις βασικών αξιόπιστων υποδομών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και η χρόνια έλλειψη συντήρησης των υπαρχόντων υποδομών επιβάλλουν την σχεδιασμένη παρέμβαση για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Ανάπτυξη των τοπικών υποδομών για την ικανοποίηση των τοπικών και περιφερειακών αναγκών με κρίσιμα έργα περιβαλλοντικής σημασίας (ύδρευση-άρδευση-αποχέτευση, διαχείριση στερεών απορριμμάτων στη βάση των νέων πιο αυστηρών ευρωπαϊκών κανόνων).
- Προστασία και αποκατάσταση ευαίσθητων οικοσυστημάτων.
- Ειδικά προγράμματα αντιπλημμυρικής, αντισεισμικής, και αντιτυρικής προστασία.
- Ανάπλαση και επανάχρηση υποβαθμισμένων και εγκαταλελειμμένων χώρων και εγκαταστάσεων στις πόλεις.
- Ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου και η κάλυψη των κενών και ασυνεχειών (missing links) στο πολυτροπικό σύστημα μεταφορών (διασύνδεση λιμανιών και αεροδρομίων με το σιδηροδρομικό και οδικό σύστημα).
- Ενίσχυση προσβασιμότητας των νησιωτικών και απομακρυσμένων περιοχών (λιμάνια – οδικό δίκτυο- διασύνδεση με το ενεργειακό σύστημα-πρόσβαση στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα υψηλών ταχυτήτων).
- Παροχή κινήτρων για την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό του ακτοπλοϊκού στόλου με την εφαρμογή τεχνολογιών πρόωσης φιλικών προς το περιβάλλον.
- Ανασχεδιασμός και υιοθέτηση πράσινων υποδομών και τεχνολογιών στα λιμάνια ακτοπλοΐας για την εξυπηρέτηση των νέων πλοίων που χρησιμοποιούν πράσινες τεχνολογίες.

Βιομηχανία

Η βιομηχανία αποτελεί προνομιακό πεδίο ανάπτυξης νέων κλάδων στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης και της 4ης βιομηχανικής επανάστασης, καθώς και αναβίωσης κλάδων με προοπτικές ανάπτυξης. Χρειάζεται να ενισχυθεί η βιομηχανική πολιτική, με βάση τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και η αξιοποίηση θεσμικών μέσων και χρηματοδοτικών εργαλείων για την επίτευξη των στόχων της βιομηχανικής αναζωογόνησης.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Προσανατολισμός του Αναπτυξιακού και των Επενδυτικών Νόμων κατά προτεραιότητα σε επενδύσεις στη βιομηχανία και την καινοτομία.
- Μέτρα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας (μείωση ενεργειακού κόστους, διευθέτηση χωροταξικού και πολεοδομικού πλαισίου, μείωση γραφειοκρατικών διαδικασιών αδειοδο-

τήσεων και πιστοποιήσεων).

- Μέτρα ενίσχυσης των ΜΜΕ, ιδίως των πολύ μικρών με προγράμματα συνεργασίας, συγχωνεύσεων και επιχειρηματικής διαδοχής (συμπεριλαμβανόμενης και της εξαγοράς επιχειρήσεων από συνεταιρισμούς εργαζομένων).
- Θέσπιση φορολογικών κινήτρων για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται σε παραγωγικούς κλάδους της κυκλικής οικονομίας.
- Ενίσχυση μετακίνησης της βιομηχανίας σε οργανωμένες υποδομές και αναδιοργάνωση άτυπων περιοχών.

Ενέργεια

Η μετάβαση στις ΑΠΕ θα γίνει με όρους “ενεργειακής δημοκρατίας” και αποφυγής του κοινωνικού αποκλεισμού. Η κοινωνία θα συμμετέχει στην παραγωγή και αυτοκατανάλωση ενέργειας και οι βασικές υποδομές θα ενισχυθούν στο πλαίσιο ενός αποκεντρωμένου, τοπικού και δημοκρατικού συστήματος παραγωγής ενέργειας.

Βασικές παρεμβάσεις:

- 50% των νέων ΑΠΕ θα αναπτυχθεί από νοικοκυριά, ενεργειακές κοινότητες και ΜΜΕ επιχειρήσεις.
- Αποκεντρωμένα τοπικά δίκτυα διαχείρισης και αποθήκευσης ενέργειας.
- Ολοκλήρωση εθνικών δικτύων ηλεκτρικής διασύνδεσης νησιών και της διασυνδεσιμότητας με όμορες χώρες.
- Εξοικονόμηση ενέργειας για κατοικία με ρυθμούς 60-70.000 κατοικιών ετησίως και ανάλογα προγράμματα για εξοικονόμηση ενέργειας σε βιομηχανία και αγροτική οικονομία
- Πρόγραμμα εξηλεκτρισμού μεταφορών με έμφαση σε σιδηροδρόμους, αστικές συγκοινωνίες και υποδομές.
- Ειδικά προγράμματα δήμων για στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και ειδικά προγράμματα για αυτοκατανάλωση ευάλωτων νοικοκυριών.
- Κυκλική οικονομία: ενίσχυση με φορολογικά και χρηματοδοτικά κίνητρα.
- Ολοκλήρωση του Ειδικού Χωροταξικού για τις ΑΠΕ με βάση τις νέες ανάγκες.
- Θεσμοθέτηση κανονιστικού πλαισίου για την αποθήκευση ενέργειας, την χρήση του υδρογόνου και τα θαλάσσια αιολικά πάρκα.
- Παραμονή της ΔΕΗ υπό δημόσιο έλεγχο και διατήρηση του δημόσιου ελέγχου των δικτύων μεταφοράς και διανομής, ως φυσικών μονοπωλίων - στρατηγικών υποδομών.
- Πρόγραμμα δίκαιης μετάβασης σε Δυτική Μακεδονία και Μεγαλόπολη με ισχυρούς πόρους, τοπική συμμετοχή και ριζική αναμόρφωση παραγωγικού μοντέλου.
- Ανάπτυξη ενεργειακά αυτόνομων μικρών νησιών με σεβασμό στο ευαίσθητο φυσικό – οικιστικό – πολιτισμικό περιβάλλον τους.

Αγροδιατροφικό δίκτυο

Οι βασικές αξίες της στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη είναι η ποιότητα και ασφάλεια των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, η διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και ενός δίκαιου εισοδήματος για τον παραγωγό, η προστασία του περιβάλλοντος, του κλίματος και του τοπίου και η κοινωνική συνοχή της υπαίθρου.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Ειδικό σχέδιο παρεμβάσεων για τη δημογραφική ανανέωση: πολιτική γης, διαδοχής, αξιοποίηση σχολάζουσας δημόσιας αγροτικής γης, πολιτική επενδυτικών κινήτρων, ανάπτυξη χρηματοδοτικών εργαλείων και φορολογικών κινήτρων.
- Ενιαίο Εθνικό λειτουργικό σύστημα διαχείρισης γνώσης, κατάρτισης, έρευνας, καινοτομίας, ψηφιοποίησης της γεωργίας, νέων τεχνολογιών και γεωργικών συμβουλών.
- Εθνικό σχέδιο ενίσχυσης της τοπικής παραγωγής με σύντομες αλυσίδες αξίας και μικρό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.
- Εκπόνηση, προσαρμογή και εφαρμογή Εθνικών, Ευρωπαϊκών και Διεθνών συστημάτων ποιότητας για την διασφάλιση και προαγωγή της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων με προστασία της προέλευσης και της ταυτότητάς της, με την παροχή ειδικών κινήτρων και τεχνογνωσίας σε συνεργασία με τα ελληνικά πανεπιστήμια προς αυτήν την κατεύθυνση
- Νέο θεσμικό πλαίσιο για την ανασύνταξη των συνεταιρισμών, ανάπτυξη των ομάδων παραγωγών και κοινωνικής οικονομίας. Πρόσβαση σε χρηματοδότηση και ενίσχυση των δικτύων καθετοποίησης και δημιουργίας αλυσίδων αξίας καθώς και παροχή φορολογικών κινήτρων.

Τουρισμός -Δημιουργική οικονομία

Κατάρτιση εθνικού master plan για την τουριστική ανάπτυξη με μέριμνες για την βιώσιμη και αειφόρο εκμετάλλευση των πολιτισμικών και περιβαλλοντικών πόρων της χώρας και τη δημιουργία κινήτρων για την αποσυμφόρηση κορεσμένων τουριστικά περιοχών και τη διαφοροποίηση των τουριστικών υπηρεσιών.

Βασικές παρεμβάσεις:

- Θεσμοθέτηση συστήματος κατάταξης των τουριστικών υποδομών με περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς.
- Θεσμοθέτηση συστήματος ανταμοιβής με όρους προβολής και δημόσιας χρηματοδότησης για τουριστικές περιοχές που θα δεσμευτούν στην πράσινη μετάβαση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών.
- Απαγόρευση εγκατάστασης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές Natura μέχρι την έκδοση της εκάστοτε μελέτης διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής ξεχωριστά.
- Πρόγραμμα αναβάθμισης των κτιριακών και ψηφιακών υποδομών των μουσείων και των επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων και επέκτασης της προσβασιμότητας σε νέους αρχαιολογικούς χώρους.
- Αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο για τον κινηματογράφο, δημιουργία προγράμματος εγγυοδοσίας δανείων παραγωγής οπτικοακουστικών έργων και επενδυτικού ταμείου για οπτικοακουστικές παραγωγές.
- Επέκταση του επενδυτικού κινήτρου του cash rebate για νέες κινηματογραφικές παραγωγές και τηλεοπτικές μυθοπλασίες από 35% σε 45%.